

ალექსანდრე იზბულოანის საზოგადოება

ბელანდ თეთრინიშვილი

პროვინციკლ

ფაშისკთა

ცრუ ისტორია

გამომხაურება წიგნზე „Осетия и осетины“,
составитель К.Челхсаты, редактор
Л.Чибиров, Владикавказ - Санкт-Петербург,
1994

თბილისი „ლომისი“ 1999

ქართველ ერს თავისი მრავალსაკუნოვანი არსებობის მანძილზე არაერთ სხვადასხვა ხალხთან ჰქონია ურთიერთობა. მათ შორის არიან ისები, რომლებსაც ქართველებმა გაჰცირებინას ხელი გაუწოდეს, საკუთარ მიწა-წყალზე დაახახლეს. მაგრამ მათ შეთავაზებული მეგობრობისა და სიკეთის წილ ძირძველი ქართული გურიგორიების მითვისება დაიწყეს რუსეთის იმპერიის წაქეზებით და შესაბამისად შექმნეს ყალბი ისტორია, გააკუქლმართეს ქართულ-ოსური ურთიერთობანი. ამ თვალსაზრისით სიყალბისა და ცრუ ისტორიის უმაღლესი ნიმუშია 1994 წელს სანკა-პეტერბურგში დაბეჭდილი სქელგანიანი წიგნი, რომლის განხილვასაც ეძღვნება წინამდებარე წიგნაკი.

რედაქტორი რუსტუმ ჩხეიძე

მხატვარი ჯემალ გენაიშვილი

დიდხანს ვფიქრობდით, საჭირო იყო თუ არა აღნიშნულ წიგნზე გამოხმაურება, ბევრი ფიქრისა და განსჯის შემდეგ, მაინც გადავწყვეტეთ მასზე რეცენზიის დაწერა. წიგნზე გამოხმაურება იმანაც გადაგვაწყვეტინა, რომ მასში საქართველოს ისტორია და ქართულ-ოსური ურთიერთობები არა მარტო თავდაყირაა დაყენებული, არამედ იმანაც, რომ ჩვენი გუშინდელი „მოყვარენი“ ქართველ ერს ცილს სწამებენ, მის კულტურას და ისტორიას აკნინებენ და შეურაცხყოფას აყენებენ. ამასთანავე, ოსები არაფრისაგან, ხელოვნურად თხზავენ საკუთარი ქვეყნისა და ხალხის ისტორიას და ყველაფერი ეს ხდება საქართველოს ისტორიისა და ქართული კულტურის მიჩქმალვის ფონზე. ამ თავდასაზრისით ოსი ავტორები არც სხვა მეზობელ ხალხებს (მაგალითად, ინგუშებს) ინდობენ.

ხაზგასასმელია, რომ წიგნს ოსეთსა და ოსებზე ერთ გარკვეულ ჟანრს ვერ მივაკუთვნებთ.

ამ კრებულში დაბეჭდილია ნაწყვეტები საგაზე-
თო და საჟურნალო სტატიებიდან, მოგონებები-
დან, მოგზაურთა ჩანაწერებიდან, სამეცნიერო ნაშ-
რომებიდან. მაგრამ გარკვევით უნდა ითქვას, რომ
ყველა ის მასალა როდი მოხვდა წიგნში, რომელიც
საერთოდ ოსებისა და ოსეთის შესახებ თქმულა
და დაწერილა. ამ თვალსაზრისით ბევრ რამეს
წიგნის შემდგენელი მკითხველს უმაღლავს და
ბეჭდავს იმას, რაც ყალბ წარმოდგენას შეუქმ-
ნის მკითხველს თავისი ხალხის შესახებ. გან-
საკუთრებით მიჩქმალულია ის სამეცნიერო ნაშ-
რომები, საისტორიო წყაროები და საბუთები, რომ-
ლებშიც ოსი ხალხის ჭეშმარიტი ისტორიაა გად-
მოცემული. აგდებული დამოკიდებულება აქვთ
ქართული საისტორიო წყაროების მიმართ. არადა
ქართული საისტორიო წყაროები, რომლებსაც ისინი
ცრუმეცნიერულს უწოდებენ, თითქმის ერთად-
ერთი წყაროა, რომლითაც ოსთა ისტორიის ესა
თუ ის მონაკვეთი შეიძლება იქნას აღდგენილი.

მივყვეთ თანამიმდევრობით.

წიგნს წამძღვარებული აქვს ვრცელი შესავ-
ალი, რომელსაც სათაურად ჰქვია „შემდგენლის-
აგან“. მისი ეპიგრაფი კი შემდეგი სიტყვებია:
„Благодарю Судьбу свою за то, что на этот свет
родился Осетином!“ ეპიგრაფიდან უკვე ცხადია,
რა ხასიათის კრებულთან გვაქვს საქმე. ასეთი
სიტყვები ხომ თანამედროვე ცივილიზებულ სამ-
ყაროში ჩვეულებრივ ფაშიზმად კვალიფიცირდ-

ება. მაგრამ ქვევით და ქვევით თუ ჩავუყვებით წიგნს, ვნახავთ, რომ მისი შინაარსი ჩვეულ-ბრივ ფაშიზმზე უარესია.

შემდგენელს იმიტომ გადაუწყვეტია ასეთი წიგნის შედგენა, რომ აქმაღლებინა ოსთა ნაციონალური შეგნება. სამწუხაროდ, აცხადებს ის, უკანასკნელ დროს გაზეთებისა და ჟურნალების ბევრი პუბლიკაცია საზოგადოებრიობის უკმაყოფილებას იწვევს თავისი არაკომპეტენტურობითა და ტენდენციურობითო. ე.ი. შემდგენელი გეპირდება, რომ მის წიგნში თავმოყრილი მასალა კომპეტენტურიც იქნება და არატენდენციურიც. ჩვენ ქვემოთ ვნახავთ, თუ რა კომპეტენტური და რა არატენდენციური არიან სქელტანიანი წიგნის შემდგენელიცა და რედაქტორებიც. სამწუხაროდ, წიგნი აგრძელებს და აღრმავებს იმ ტენდენციას, რასაც საბჭოთა ხელისუფლების დროს რამდენიმე ოსმა ავტორმა ჩაუყარა საფუძველი. ესაა ისტორიის შეგნებულნი გაყალბება, არარაობისაგან ისტორიის შექმნა, რაც იწვევდა და იწვევს უბრალო ოსი ხალხის მოტყუებასა და გაბრიყვებას, ხალხში ყალბი ისტორიის დანერგვასა და საბოლოოდ ეროვნული ფსიქიკის მოშლას, ფაშისტური ტენდენციების წარმოქმნას.

მთელ წიგნს წითელ ზოლად გასდევს იდეა, რომ ჩრდილოეთ კავკასიის ჩრდილოეთ ოსეთის ავტონომიური წარმონაქმნი, რომელიც რუსეთის

სახელმწიფოს შემადგენლობაში შედის და საქართველოს შემადგენლობაში საბჭოთა ხელისუფლების დროს არსებული და დღეს ისტორიის კუთვნილებად ქცეული ე.წ. სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი, ერთი ქვეყანაა, ოსეთია, ანუ ირისტონია. წიგნის ყდის შიდა ნაწილზე დაბეჭდილია სწორედ ამის დამადასტურებელი რუკა, რომელიც, თავის დროზე, კალოევის წიგნში „Осетины“ დაიბეჭდა, რის შემდეგაც არა ერთ გამოცემაში ოსი ავტორები იმეორებენ მას, თუმცა ეს ანტიმეცნიერული და ანტიქართული რუკა ქართველმა ავტორებმაც დაუფიქრებლად გადმობეჭდეს კრებულში, რომელსაც სახელად „Осетинский вопрос“-ი ჰქვია. სამწუხაროდ, როგორც ჩანს, ჩვენში ზოგიერთმა კვალიფიციირებულმა სპეციალისტმა რუკის წაკითხვა არ იცის. ისტორიის ვრცელ მანძილზე ე.წ. ჩრდილოეთ ოსეთი და ე.წ. სამხრეთ ოსეთი არასოდეს არ ყოფილა ერთიანი ქვეყანა, ერთიანი ოსეთი. არც ცალკე ყოფილან ისინი სახელმწიფოებრიობის მსგავსი რაიმე პოლიტიკური ერთეულები. თაკო რომ დაუანებოთ საბჭოთა ხელისუფლებების დროს ხელოვნურად შექმნილ ე.წ. სამხრეთ ოსეთს, რეალურად, როგორც ქვეყანა, დღევანდელ ფარგლებში არც არასოდეს არსებულა ჩრდილოეთ ოსეთიც. XVIII-XIX საუკუნეთა მიჯნაზე ოსები მხოლოდ ჩრდილოეთ კავკასიის ოთხ მთიან ხეობაში ცხოვრობდნენ ჩაკეტილად, ერთმანეთისა-

გან დამოუკიდებლად. ამავე დროს, ოსები XVII ს-ის მეორე ნახევრიდან მიგრირებული იყვნენ და XVIII-XIX სს-თა მიჯნაზე ცხოვრობდნენ მხოლოდ შიდა ქართლის უკიდურეს მთიან მონაკვეთში. ამავე დროს, ცნობილია, რომ აღნიშნული დროისათვის ჩრდილოეთ კავკასიის მთებში განსახლებულ ოსებს ერთიანი თვითსახელწოდებაც არ ჰქონდათ (იხ. Н.Г.Волкова, Этнонимы и племенные названия Северного Кавказа, М., 1973, с.100-121). მხოლოდ XVIII ს-ის ბოლოსა და XIX ს-ში მისცეს მათ საშუალება რუსეთის ხელისუფლებმა ჩრდილოეთ კავკასიის ვიწრო, მაღალმთიანი და ჩაკეტილი ხეობებიდან ჩრდილოეთ კავკასიის მთისწინეთსა და ბარში განსახლებულიყვნენ, რომელზედაც მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ მიუცათ საშუალება შეექმნათ სახელმწიფოებრივი, უფრო სწორედ ადმინისტრაციული გაერთიანება ჩრდილოეთ ოსეთის სახელწოდებით. რაც შეეხება ოსთა წინაპრებად მიჩნეულ აღანებსა და VI-XIII სს-ის მათ ადრეკლასობრივ სახელმწიფოებრივ გაერთიანებას, ის დღევანდელი ჩრდილოეთ ოსეთისაგან საკმაოდ დაშორებით, ჩრდილოეთ კავკასიის სტეპებში არსებობდა.

დაეუბრუნდეთ ზემოხსენებულ რუკას. ამ რუკის სხვადასხვა ასპექტების მსჯელობას თავი რომ დაეანებოთ, ამჯერად მხოლოდ იმას აღვნიშნავთ, რომ მასზე დატანილი ოკონომიები და

პიდრონიმები შეგნებულადაა დამახინჯებული, რათა მკითხველმა ქართული ენის კვალი ვერ შენიშნოს, ვერ შენიშნოს იმ ენის კვალი, რომელსაც შეუქმნია ყველა ტოპონიმი, რომელიც შიდა ქართლის ამ პროვინციაშია. ოსები ან თარგმნიან ქართულ ტოპონიმებს, ანდა ფონეტიკურად ისე ცვლიან, რომ საქმეში ჩაუხედავ მკითხველს მათი შექმნელი უდავოდ ოსი ხალხი მოეჩვენება. რამდენიმე მაგალითის მოყვანით დაგვამაყოფილდებით. მდინარეს დიდი ღიახვის ნაცვლად აწერია „Стыр Леуахи“, პატარა ღიახვს - „Чысыл Леуахи“. ქსანი წარმოდგენილია „Чсан“-ად, ქქმერტი - „Чемерт“-ად, დროში - „Тром“-ად, ბაღანთა - „Балан“-ად. მყინვარწვერს აწერია: „г.Казбек (хох Сона)“ - ყველამ ხომ არ იცის, რომ ზოგიერთი ჩრდილოეთ კავკასიელი ხალხი (მაგალითად, ყაბარდოელები) და გვიანი პერიოდის (XVII-XVIII სს.) ზოგიერთი რუსული წყარო ქართველებს „სონე“-ს, „სონა“-ს უწოდებდნენ. ოსები ლენინს კვლავ ვერ ეღვწიან და ქსნის ხეობის დაბა ახალგორს ისევე „Ленингор“ აწერია.

განსახილველ წიგნში არაერთი სხვა რუკაცაა დაბეჭდილი და უმჯობესია მათზე საუბარი აქვე დავამთავროთ. წიგნის ერთ-ერთი თავის სახელწოდებაა „Аланы и алания“ (с. 52-81). აქ დაბეჭდილია რუკა „Рост Римского государства (III в. до н. э. - II в. н. э.)“. საყურადღებოა, რომ

საქართველოს სამხრეთით რუკაზე დატანილია არმენია, ხოლო ჩრდილოეთ კავკასიის სტეპებში - ალანია. რუკაზე არსადაა დატანილი არც კოლხეთისა და არც ქართლის (იბერიის) სახელმწიფოები. მათ აღვღვალე მხოლოდ თეთრი ლაქებია მოცემული. ცხადია, რისი შთაბეჭდილებაც უნდა შეუქმნან მკითხველს წიგნის შემდგენლებმა. 1959 წელს დაბეჭდილ ჩრდილოეთ ოსეთის ისტორიიდან გადმოხედავთ რუკა, რომლის სახელწოდებაა „ალანების ტერიტორია პროკოფი კესარიელისა (VI ს.) და სომხური. გეოგრაფიით (VII ს.)“. ამ რუკის მიხედვითაც ქართველებს ჯერ სახელმწიფოებრიობა არ გექონდა და მისი შემდგენლების ვარაუდით ქართველები საქართველოს ტერიტორიაზე, როგორც ჩანს, ჯერ არ იყვნენ მოსულნი. მთელ აღმოსავლეთ საქართველოს აწერია „АЛАНЫ“. ამას გარდა, თვით ალანებს ჩრდილოეთ კავკასიის ორ ერთმანეთისაგან დაშორებულ რეგიონებშიც უცხოვრიათ. უფიქრობთ, ამ ნონსენსზე დაწერილებით ყურადღების გამახვილება არც ღირს.

კჩელებსათი თავისი სამშობლოს („ორისტონის“) შემდეგ გაგებას გეაძლევს: 1) სამშობლოა მთის ნაცნობი ბილიკები, სადაც ბავშვობის ღრთს დაერბოდი და წყარო, რომლიდანაც წყალს ესვამდი; 2) სამშობლოა ჩემი წინაპრების საფლავები და მე-5 სკადის შემოგარენი ქალაქ ცხინვალში, სადაც განისვენებენ ქალაქის გმირი დამ-

ველეები, რომლებიც ქართველი ნეოფაშისტები-საგან იკავებდნენ თავს; 3) სამშობლო აული ნარა, სადაც დაიბადა დიდი კოსტა და საღოცავი რეკომი.

აღნიშნულ სტრიქონებზე ყურადღებას არ ვამახვილებდით, რომ ოსები თავიანთ სამშობლოდ არ აცხადებდნენ ძირძველ ქართულ ტერიტორიას - შიდა ქართლს, სადაც მათი წარმოდგენით ოსთა წინაპრების ძვლებია ჩამარხული. სინამდვილეში ჭეშმარიტი ისტორია სხვას გვეუბნება. სოფელ ნარაში (რომელიც საქართველოს მთიანეთის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პროვინციის დედალეთის ცენტრს წარმოადგენდა) ქართველთა წინაპრების ძვლებია ჩამარხული. ოსთა გამუდმებულმა თავდასხმებმა XV-XVI სს-ში აიძულა ქართველი მთიელები - დეალები, რომ აყრილიყვნენ მამა-პაპათა სამშობლოდან და დასაფლავდნენ და აღმოსავლეთ საქართველოს სხვადასხვა პროვინციებში განსახლებულიყვნენ. დეალეთი ქართული სახელმწიფოებრიობის ჩამოყალიბების დროიდან ვიდრე 1859 წლამდე საქართველოს ერთ-ერთი პროვინცია იყო. რაც მტკიცდება არა მარტო ძველი საისტორიო საბუთებით, არამედ მოგვიანო პერიოდის (XVII-XVIII სს) ქართული დოკუმენტებითაც. დეალეთში ოსების მნიშვნელოვანი შემოსახლება მხოლოდ XVI ს-ში განხორციელდა და ეთნიკურადაც ეს მხარე ოსურად მხოლოდ ამ დროიდან იქცა. რაც შეეხება

ოსთა წინაპრების ძეგლებს, ისინი ჩრდილოეთ კავკასიის სტეპებშია მოსაძებნი, უფრო ადრე კი შუა აზიაში. არ მოვიყვანდით აღნიშნულ სტრუქტურებს, რომ შიდა ქართლის ერთ-ერთ ძველ, პატარა ქალაქ ცხინვალს ოსურ ქალაქად არ აცხადებდნენ. არა მარტო ისტორიკოსთათვის, არამედ ბევრი თანამედროვისათვისაც ცნობილია, რომ ეს ქალაქი ოსურ ქალაქად მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დროს იქცა, ადგილობრივი პარტიული ხელმძღვანელობის მიერ ქართული მოსახლეობის შევიწროვების და ოსთა მთიანე სოფლებიდან გადმოსახლების მიზანმიმართული საქმიანობის შედეგად. ახლა რაც შეეხება ოსთა სალოცავს „რეკომი“. ყველა ოსს შეუძლია მას თავყვანი სცეს, როგორც წინაპართა სალოცავს, მაგრამ ერთი ჩვეულებრივი მთური ხის სალოცავით ამაყობა მხოლოდ პრივილეგიული ფაშიზმის გამოხატულებაა. „რეკომი“ არაერთარი კულტურული და არქიტექტურული ღირებულების ძეგლი არაა, რითაც შეიძლება მისმა შემქნელმა ხალხმა იამაყოს. გაუთუთცნობიერებელი მკითხველი ალბათ იფიქრებს, რომ რეკომის სახით ჩვენ ასეთ შედეგთან გვაქვს საქმე არადა ასეთი ჩვეულებრივი მთური სალოცავებით მოყვნილი იყო როგორც ჩრდილოეთ კავკასიის, ისე საქართველოს მთიანეთი.

კჩეღლებსათი ამაყობს იმითაც, რომ როდესაც ოსები ღაშქრობაში მიდიოდნენ, მათ დედები

მკაცრ დაეაღებას აძლევენ: „Без победы не возвращайся“. არ შემოიღია არ შეეწერდე ამ სიტყვებზე, ოსები და მათი წინაპარი მომთაბარე ტომები ძირითადად თავს ომებით, ლაშქრობებით, მკვლობრებით ირჩენდნენ. ოსთა მომთაბარე წინაპრები ამიტომაც მუდმივად ცხენებზე ისხდნენ. წარმატებული ლაშქრობის შემთხვევაში მათ საზრდოვ ექნებოდათ და საზრდელიც, ამიტომაც გაჩნდა ოს დედებში შეიღებისადმი ასეთი მითითება, თორემ საშიწამთოქმედო კულტურის ხალხში მსგავსი სიტყვებით არავენ მიმართავდა. ასეთი დარიგება კერ გაჩნდებოდა იმ ხალხში, ვინც შემოქმედებითი შრომით იყო დაკავებული. აღნიშნული ფრაზები სწორედ იმ ხალხში გაჩნდა, ვისაც სხვათა მიერ შექმნილის მიტაცებაზე ეჭირა თვალი.

წიგნის შემდგენელი ჩუღუცხათი ამაყობს თავისი სამშობლოთი იმის გამოც, რომ ოსებს კაცობრიობისათვის მიუციათ: დიდი ანტიკური ფილოსოფოსი, ბრძენი ანახარისი და VI ს-ის უდიდესი ისტორიკოსი იორდანე; შუა საუკუნეების დაუმარცხებელი მხედარმთავარი სოსლან-დავითი და გენიალური პოეტი კოსტა ხეთაგუროვი; თანამედროვეობის გამოჩენილი მეცნიერი ვასო აბაევი და სამოქალაქო ომის ლენინდგარული გმირი ხაჯი-მურატ ძარახოხოვი... ცნობილია, რომ ანტიკური ფილოსოფოსის ანახარისის არც ერთ ნაშრომს არ მოუღწევია ჩვენამდე და ამდენად ძნელაა

გავარკვეოთ მისი ადგილი კაცობრიობის ისტორიაში. ამასთანავე, ანახარისი წარმოშობით ყოფილა სკვითი და არა ოსი, ოსი ერი იმ დროს წარმოქმნილიც კი არ იყო. მათი წინაპრები შუა აზიის სტეპებში მომთაბარეობდნენ. იმის გამო, რომ ოსური ენა სკვითურ ენასთან ერთად ირანულ ენათა ოჯახში შედის, ანტიკური დროის ფილოსოფოსი ანახარისი, რომელიც წარმოშობით სკვითი იყო, ოსადაც უნდა მივიჩნიოთ? ამავე დროგით შეუძლიათ თავიანთ წინაპრად მიიჩნიონ ანახარისი რუსებმაც. ვიმეორებთ, დღევანდელი ოსური ეთნოსი ჩამოყალიბებულა შედარებით გვიან, XIII-XIV საუკუნეების შემდეგ, მას შემდეგ რაც ჩრდილოეთ კავკასიის მთიან ხეობებში მონღოლთაგან შემორჩეული ოსები ადგილობრივ კავკასიურ ტომებს შეერივნენ. რაც შეეხება VI ს. ისტორიკოსის იორდანსს, ის წარმოშობით იყო გუთი (იხ. „Советская историческая энциклопедия“, т.6, М., 1965).

კაცობრიობის ისტორიაში რანაირადაა შესული სოსლან-დაეითი, ვერაფერს ვიტყვით, ანდა როგორც თვითონ უწოდებენ „დიდი კოსტა ხეთაგუროვი“, რომელიც XIX ს-ის II ნახევრის ერთი ჩვეულებრივი მწვერალი ბრძანდებოდა. კოსტა ხეთაგუროვი „დიდი“ მხოლოდ ოსი ხალხისთვის იყო (და არა კაცობრიობისათვის), როგორც ოსური კლიტერატურის ფუნქციონირებელი. ანდა რანაირად შეიძლება იტრაბახოს ხალხმა სამოქალაქო

ომის გმირებით, რომლებიც ე.წ. გმირებად ბოლ-
შევიკმა ხელისუფლებმა შერაცხეს.

წიგნის შემდგენელი ამაყობს იმით, რომ ის
არის იმ ხალხის წარმომადგენელი და შთამომავ-
ალი, რომელმაც შექმნა ცნობილი, როგორც წერს
прославленный, ყობანური კულტურა და სკვი-
თური ხელოვნება. ამის შესახებ წიგნში უფრო
ვრცელადაა საუბარი და ჩვენ ამ საკითხს ქვემოთ
დავუბრუნდებით, აქ მხოლოდ აღვნიშნავთ, რომ
ყობანურ არქეოლოგიურ კულტურას არაფერი აქვს
საერთო ოსურ კულტურასთან. რადგან „ყობანუ-
რი კულტურა“ პირველად აღმოჩნდა ჩრდილოეთ
კავკასიის ოსურ სოფელ ყობანში, იმას არ ნი-
შნავს, რომ მისი შემქმნელი ოსები იყვნენ. ოსუ-
რი ეთნოსის ჩრდილოეთ კავკასიის მთიან ხე-
ობებში მოსულამდე კავკასიაში ეთნოსების ხშირი
ცვლა ხდებოდა. აქ საქმე გვაქვს სხვისი ის-
ტორიისა და კულტურის უბრალოდ მითვისე-
ბასთან. ასევე არ არიან ოსები სკვითური კულ-
ტურის შთამომავლნი, რომელიც ჩრდილოეთ კა-
ვკასიისაგან დაშორებით, ძირითადად შავი ზღვის
ჩრდილოეთ ზოლში შეიქმნა. სკვითურ ტომებ-
საც და ოსთა წინაპრებსაც ერთმანეთთან მხ-
ოლოდ ის აკავშირებდათ, რომ ისინი ჩრდილო
ირანული სხვადასხვა ენების მატარებელნი იყ-
ვნენ. საერთოდ, ცნობილია, რომ არქეოლოგიური
კულტურით ეთნიკური ისტორიის კვლევა ფრი-
ად სახიფათოა, თუ ის შემადგრებელი არ არის

სათანადო საისტორიო წყაროებით. ოსები თუ სკეითთა შთამომავალნი იყვნენ, რატომ არ არიან ისინი ტრადიციული სკეითური კულტურის შემკვიდრებნი?

კჩელეხსათი ამყობს იმ ხალხით, რომელმაც მრავალი სირთულეებისა და გაჭირვების მოუხუდავად მოგვცა შშეენიერი და ღამაზი აღმანური ენა. ამ სიტყვებს რა კომენტარი უნდა გავკეთოთ? ერთადერთი. ის პროვინციული ფაშიზმის ტიპური ნიმუშია. რომელი ენა არ არის ღამაზი და კარგი?

ჩელეხსათი ამყობს თავისი ხალხით იმიტომაც, რომ მისი ხალხი არის შემქმნელი მსოფლიო ცივილიზაციის შედეგის ნართების ეპოსის და მსოფლიოში განუმეორებელი, ღეთაებრივი ცეკვისა „სიმღი“. არც ერთ მნიშვნელოვან საენციკლოპედიო გამოცემაში ნართების ეპოსი მსოფლიო მნიშვნელობის ცივილიზაციის შედეგად არაა აღიარებული. ამას გარდა, ნართების ეპოსი მხოლოდ ოსების საკუთრება როდია. მისი შემქმნელნი და მფლობელნი არიან აგრეთვე ჩრდილოეთ კავკასიის სხვა ხალხები და აფხაზები. რაც შეეხება „სიმღის“, ის მართლაც ხალხური ცეკვის შესანიშნავი ნიმუშია, მაგრამ ისიც ცხადია, რომ ცეკვა კავკასიურია და სრულიადაც არაა ირანული სამყაროს საკუთრება. ცეკვა „სიმღი“ ოსებს აღდგენლობრივი კავკასიულებისაგან, კერძოდ, ინგუშებისაგან აქეთ შეთვისებული. ცნობილია, რომ

„სიმღს“ ცეკვავენ ყაბარდოელებიც. ამასთანავე როგორც ცნობილია, „სიმღი“ დღევანდელი სახით ქართველი ქორეოგრაფების შექმნილია.

ქართველების ბრძოლას ექსტრემისტი ოსების წინააღმდეგ, რომლებიც საუკუნეების სიღრმეში ჩამოყალიბებულ ქართულ სახელმწიფოებრივ ერთობას არღვევდნენ და ქართველთა მიწა-წყალს იტაცებდნენ, ჩელებსათი ქართველთა საგარეო აგრესიას უწოდებს ოსებისა და ოსეთის წინააღმდეგ, ოსები თურმე თავიანთი სამშობლოს სამხრეთ და აღმოსავლეთ საზღვრებს იცავდნენ აგრესორი ქართველებისა და ინგუშებისაგან.

წიგნში ერთ-ერთ თავს ჰქვია „Общие сведения“. აქ თავმოყრილი სტატისტიკურ-დემოგრაფიული მონაცემები ტენდენციურობით გამოირჩევა. საყურადღებოა, რომ ქცხინვალის მოსახლეობის რაოდენობა და ეწ. სამხრეთ ოსეთის სხვა რაიონებისაც ნაჩვენებია 1939 წლიდან. რაც შეეხება მთლიანად „სამხრეთ ოსეთის“ ნაციონალურ შემადგენლობას, წიგნში მოყვანილია მხოლოდ 1979 და 1989 წლების მონაცემები. რა თქმა უნდა, ყოველივე ეს შეგნებულად კეთდება. შემდგენელს რომ მოეყვანა XIX ს-ისა და XX ს-ის პირველი ორი ათეული წლის სტატისტიკური მონაცემები, უნახავდით, რომ ოსური მოსახლეობა ეწ. სამხრეთ ოსეთის ბევრ დასახლებულ პუნქტში საერთოდ არ იყო (მაგალითად, ქცხინვალში, ფრონეების,

მეჯუდასა და ღუხურას ხეობებში.) და ზოგა-
ნაც ქართველთა რაოდენობა ბევრად აჭარბებდა
ოსთა რაოდენობას. სხვათაშორის, წიგნის შემ-
დგენელი ვერ ასცდა ობიექტურობასაც. 1833 წ.
სტატისტიკური მონაცემებით საქართველოში ოსთა
საერთო რაოდენობა 19,324 კაცი ყოფილა, რაც
საფუძველს აკლდის ზოგიერთი ოსი ავტორის
მცდელობას ოსთა რაოდენობა ერთობ გაზვიადე-
ბულად წარმოიდგინონ XVIII ს-ის საქართველო-
ში. მაგალითად, გთოგომეილი XVIII-ის II ნახ-
ევარში ოსთა რაოდენობას ჯერ 6000 და შემდეგ
7000 ოჯახით განსაზღვრავდა. რეალურად კი
XVIII ს-ის ბოლოს საქართველოში მცხოვრები
ოსების რაოდენობა 2130 კომლი (15000 სულამდე)
იყო. 1833 წელს საქართველოში მცხოვრებმა
ოსების რაოდენობამ მართლაც მიაღწია 19324
სულს (დაახლოებით 2700 კომლი).

წიგნში ვკითხულობთ, ახ.წ. პირველ საუკუ-
ნეებში არშაკიდების დინასტია მეფობდა არა მარ-
ტო სომხეთში, არამედ აღანიაშიცო (გვ. 19) და
სომხეთისა და აღანეთის არშაკიდები ერთი და
იგივე გვარის წარმომადგენლები იყვნენო. რაც
მთავარია, გვარწმუნებენ არშაკიდების სკვითურ
(ე.ი. ოსურ) წარმომავლობაში. დავძენთ, რომ სა-
სომხეთში გამეფებულ არშაკიდებს სპარსული
(პართიული) წარმოშობა ჰქონდათ და მათ არაე-
თიარი კავშირი არ ჰქონდათ სკვითებთან. რაც
შეეხება I საუკუნეში და შემდეგ აღანიის მეფე

არმაკიდებს, ეს პირწმინდა გამონაგონია. ახალი წ.ა. პირველ საუკუნეებში აღიანებს სახელმწიფოებრივი გაერთიანება ჯერ არ ჰქონდათ შექმნილი. ისინი ამ დროს მდ.ეოლგასა და აზოვის ზღვას შორის არსებულ ვრცელ სივრცეზე მომთაბარეობდნენ. აღიანებმა სახელმწიფოებრივი გაერთიანება მხოლოდ გვიან, ჰუნთა შემოსევების შემდეგ (ახ.წ.ა. IV ს-ის 70-იანი წლები), შექმნეს, როდესაც მათ ჩრდილოეთიდან სამხრეთით, ჩრდილოეთ კავკასიის ველებში ჩამოინაცვლეს. აქედან გამომდინარე როგორ შეიძლება ვილაპარაკოთ აღიანების მეფე არმაკიდებზე საერთოდ და თანაც ახ. წ.ა. პირველ საუკუნეებში.

განსახილველ წიგნში გადმოხვტვილია გ.თოგოშვილის სტატია ჟურნალ „ფილიაზურიდან“ ოსეთის გერბის შესახებ (გვ. 19-21). დაპარაკია იმის შესახებ, რომ ოსეთის გერბი იყო ჯიქი (Барс). ავტორი წერს: „Символически это означало, что осетинский народ, как барс, храбр и сомоотвержен в борьбе с врагом, отступление считает ниже собственного достоинства“. აქ არაფერს ვიტყვით იმაზე, რანაირად იყო ჯიქი ოსურ გერბზე გამოხატული, ჯერ საერთოდ საკითხაგია, როდის ჰქონდათ ოსებს გერბი, ჯიქი მხოლოდ ოსთა დროშაზე იყო გამოხატული. ხაზი უნდა გაესვას იმას, რომ როგორც სხვაგან, აქაც გ.თოგოშვილი და კ.ჩელეხსათი შეგნებულად უმაღლავენ მკითხველს იმ წყაროს, რომელშიც

ოსთა დროშის გამოსახულებაა მოცემული. ესაა ცნობილი ქართველი მეცნიერი ვახუშტი ბაგრატიონი. რომ არა ვახუშტი ბაგრატიონი, ოსებს, რა თქმა უნდა, თავისი დროშის გამოსახულება არ ეცოდინებოდათ. სხვა წყარო ამის შესახებ არ არსებობს. ე.წ. ოსურ დროშას ჯუჯის გამოსახულებით არც მოგვიანო პერიოდის ეთნოგრაფიული ყოფა იცნობდა და არც რაიმე გადმოცემა არსებობდა მის შესახებ.

წიგნს წითელ ზოლად გასდევს სდეა, რომ ოსეთი ორ ნაწილად იყოფა - სამხრეთ და ჩრდილოეთ ნაწილებად. ამის შესახებ ზემოთ გვქონდა საუბარი და აქ სიტყვას აღარ გავაგრძელებთ. წიგნში ხაზი ესმის იმასაც, რომ მდინარე არაგვის სათავე ოსეთშია. ე.ი. გამოდის, რომ თეთრი არაგვის სათავე - ღუდა (მთიულეთი) ოსეთის ტერიტორია ყოფილა. ავტორ-შემდგენელთა აზრით, სადაც კი რამდენიმე ოჯახი ოსი მოსახლეობს, ის ოსეთის ტერიტორიაა. ასეა მდ. თეთრი არაგვის სათავე - ღუდა მათ მიერ ოსეთად მიჩნეული, სადაც ოსთა რამდენიმე ოჯახის დასახლება მოხდა XVIII ს-ის მეორე ნახევარში აქ ოსები მადრან-დეალებიდან (მდ. დიდი ლიახვის სათავე) არიან გადმოსახლებული და ჩვენთვის ცნობილია ის ქართული გეარები, რომლებიც ღუდაში ოსთა მოსვლამდე მკვიდრობდნენ (ბუთხუზები, სისეულაურები...).

წიგნში ხაზი ესმის იმას, რომ ოსურ ენაში

ორი დიალექტი გამოიყოფა: ირონული და დიგ-
ორული. ორივე დიალექტის გაერცვლეუბის არე
ჩრდილოეთ კავკასიაშია. რაც შეეხება
საქართველოში მცხოვრებ ე.წ. სამხრეთულ ოს-
ებს, ისინი ირონულ დიალექტზე ლაპარაკობენ.
შიდა ქართლში განსახლებულ ოსებში სხვა, შესაძვე
ოსური დიალექტი არა გვაქვს, რაც სწორედ იმაზე
მიუთითებს, რომ აქ ისინი ჩრდილოეთ კავკასი-
ის იმ ტერიტორიული ერთეულიდან არიან გად-
მოსახლებულნი, სადაც ირონულ დიალექტზე ლა-
პარაკობენ.

ოსების ფანტაზიას საზღვარი არა აქვს, როდე-
საც ისინი ორი ოსური პროტოსახელმწიფოე-
ბრივი გაერთიანების შესახებ ლაპარაკობენ VI-
VII სს-ში. ერთი მათგანი ყოფილა დასავლეთის
ცენტრით ყუბანის სათავეებში და მეორე აღ-
მოსავლეთის - დარიალის სიახლოვეს. აქვე ისინი
ვერ მაღავენ იმას, რომ V ს-მდე ოსთა წინაპარი
აღანები მომთაბარეობდნენ და მხოლოდ VI-VII
სს-დან იწყებენ ბინადარ ცხოვრებაზე გადასე-
ლას კავკასიურ ეთნოკულტურულ სამყაროში.

წიგნში ასეთი კურიოზებიც გვხვდება: იმდე-
ნად კეთილშობილი ყოფილან ოსთა წინაპარი
აღანები, რომ მათ მთებში მიგრაციას თურმე
თავისებურება ახასიათებდა და ეს თავისებურე-
ბა იმაში გამოიხატებოდა, რომ მას არასოდეს არ
მოსდევდა აბორიგენი ხალხის ტოტალური
გაქრობა, ასიმილაცია. საბჭოთა ეთნოგრაფიულ

მეცნიერებაში მიღებულ ტერმინებს ადვილად ურგებენ მაშინდელ დროს და თურმე სადაც კი აღანები მივიდოდნენ, მათ შორის, კავკასიის მთებშიც, ხდებოდა აღანებისა და ადგილობრივი ელემენტის ურთიერთასიმილაცია, რის დასტურიც ყოფილა დასაკრძალავი ნაგებობების ახალი ფორმების გაჩენა IX-X სს-ში.

ავტორები ხაზს უსვამენ იმას, რომ X-XI სს-ში აღანია იყო ძლიერი სახელმწიფო, რომელიც აქტიურ საგარეო პოლიტიკას აწარმოებდაო (გვ. 24). იმასაც ესმის ხაზი, მონგოლებმა ვერ შეძლეს მთიანი აღანის დაპყრობაო. რა შეიძლება ითქვას ამასთან დაკავშირებით? მართლა არსებობდა თუ არა ე.წ. „მთიანი აღანია“? მოკლედ შეიძლება ეუპასუხოთ: არ არსებობდა. „მთიანი აღანია“ ოს ავტორთა ისეთივე გამოზავონია, როგორც არა ერთი სხვა სიყალბე თავიანთი ქვეყნის ისტორიისა. XVIII ს-თვის ოსები ჩრდილოეთ კავკასიის მხოლოდ ოთხ მთიან ხეობაში ცხოვრობდნენ. ესენია: დიგორი, ქურთათი, თავაური და ალაგირი. დაბეჯდითებით შეიძლება ითქვას, რომ ოსთა ე.წ. წინაპარი აღანები ამ ხეობებში მონგოლთა შემოსევებამდე არ მკვიდრობდნენ. ისინი ამ მთიან ხეობებში, და თანაც მონგოლთა თავდასხმებს გადაარჩენილი ნაწილები, მხოლოდ XIII ს-ის შემდეგ დასახლდნენ და როგორც ვახუშტი ბაგრატიონი გადმოგვცემს სტეპებიდან მთებში შემოხიზნულმა ოსებმა ტოპონიმებიც შე-

მოიტანეს თან. ცოტა უფრო ადრე ჩანან აღანები დასახლებული დიგორის ხეობაში (X-XI საუკუნეებიდან) და აგრეთვე დღეს ბაღყარებითა და ყარაჩაელებით დასახლებულ ტერიტორიებზე, რომლებიც მათ აქ მოსვლამდე აღანებით იყო დასახლებული. მოსულმა თურქულმა ტომებმა (ბაღყარებმა და ყარაჩაელებმა) მათზე ადრე მოსული აღანური ტომების ასიმილაცია მოახდინეს. აი, ეს არის სიმართლე და არა ის, რომ მონღოლებმა „მთიანი აღანის“ დაპყრობა ვერ მოახერხეს. მონღოლებამდე ოსები მხოლოდ „სტეპნიაკები“ იყვნენ. ისინი მთებში არ ცხოვრობდნენ და მხოლოდ მონღოლთა დამსახურებაა, რომ ვულის მაცხოვრებელი ხალხი - ოსები მთიელებად იქცნენ.

ზემოთაღ აღანი მნეთ და კელაე გვინდა გავიშეოროთ, რომ კრებული სემდგენელი განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს ყობანურ არქეოლოგიურ კულტურას. შესაბამისად ერთ-ერთი დიდი თავის სათაურია: „Наследие древних кобанцев“. ყობანური კულტურა თურმე ოსეთის ძველი ისტორიის ერთი ყველაზე ბრწყინვალე ფურცელია. საგარაუდებელიაო, რომ ადგილობრივ ყობანურ ტომებს კონტაქტი ჰქონდათ სტეპნიაკ-სკვითებთანო. აქ დაბეჭდილია არქეოლოგ ბტეხოვის სტატია, რომელიც თავის დროზე უურნად „ფილიაუგში“ დასტამბულა. აი, მის მიერ დახატული ეთნიკური განვითარების სურათი:

ყობანურმა კულტურამ განვითარებას II და I ათასწლეულების მიჯნაზე მიადწია. რაც მთავარია ის ერთნაირად ვითარდებოდა თურმე კავკასიის ორივე მხარეზე - ჩრდილოეთში და სამხრეთში, რომლის შემქმნელები იყვნენ ინდოიანული ტომები, რომლებსაც ცენტრალური კავკასია არ მოუტოვებიათ, დარჩნენ აქ და ათასწლეულების განმავლობაში თაობიდან თაობაზე გადასცემდნენ კულტურულ ტრადიციას. ამიტომ, განაგრძობს ბტეხოვი, აღარ უნდა ვილაპარაკოთ იმის შესახებ, რომ აქ ცენტრალურ კავკასიაში ოსი ხალხის წინაპრები მოვიდნენ I საუკუნეშიო. ავტორის მიერ ხელოვნურად შეთხზული ისტორია მხოლოდ ამით არ მთავრდება. I საუკუნეში ცენტრალური კავკასიის მთიანეთში ოსთა წინაპარი აღანები მაინც მოსულან და ეს მიგრირებული აღანები შეერთებიან ყობანური კულტურის შთამომავალ თანამოდმეებს, რომლებიც ასევე ლაპარაკობდნენ ირანულ ენაზეო. ადგილობრივებმა ამიტომ ადვილად შეითვისეს აღანების ენა, რადგან როგორც ერთნი (დამხედურნი), ისე მეორენი (მოსული აღანები) ირანულ ენებზე ლაპარაკობდნენო. ამრიგად, ასკენის ბტეხოვი, თუ კავკასიაში მცხოვრები რომელიმე ხალხი მიეკუთვნება ყველაზე ძველ ხალხს, ერთ-ერთი მათგანია ოსი ხალხიო. ოსები არიან ყობანური კულტურის მემკვიდრეები და გამგრძელებლებიო. ამასთანავე, ბტეხოვი ირანულენოვანი ტომების

უძველეს სამკვიდრებლად თვლის არა მარტო ჩრდილოეთ კავკასიას და მის მთიანეთს, არამედ კავკასიონის ქედის სამხრეთით მდებარე ტერიტორიებსაც (ოსი ავტორები საერთოდ არ ახსენებენ საქართველოს; ისინი ცდილობენ დაამკვიდრონ ტერმინები „კავკასიონის მთავარი ქედის სამხრეთი“, „ამიურკავკასია“). ბოლოს ბ.ტეხოვი ასეთი დასკვნით ამთავრებს: „Осетинский народ - продолжатель традиции создателей Кобанской культуры, их наследник, преемник и продолжатель их духовно-культурной и языковой традиции“.

ადგილობრივი კავკასიური ყობანური კულტურის მითვისებაში ოსებს თავიანთი ყალბი ისტორიის შესაქმნელად სხეებიც, რუსებიც ეხმარებიან. ისინი ხშირად იძოწებენ ვკუზნეცოვს. კრებულში მოყვანილია ამონაბეჭდი აღნიშნული ავტორის სტატიიდან: ძეწ. I ათასწლეულში კავკასიის ქედის ორივე მხარეზე - ჩრდილოეთ და სამხრეთ ოსეთში არსებობდა ერთი კულტურა და მათი შემქმნელი და მატარებელი იყო ერთი ძველი ხალხი, რომლებიც ცხოვრობდნენ ქედის ორივე მხარეზე და რა თქმა უნდა, ისინი ოსები იყვნენ.

რა შეიძლება ითქვას ზემოთ თქმულის შესახებ? არქეოლოგიური მასალით ფრიად სათუთა განსაზღვრო, ეთნიკურად ვის ეკუთვნოდა ესა თუ ის არქეოლოგიური კულტურა. ამ შემთხვევაში

არქეოლოგიურ მონაცემებს უნდა ამაგრებდეს
 წერილობითი წყაროების მონაცემები. წერილო-
 ბითი წყაროებით კი ირანულენოვან ტომებს
 ჩრდილოეთ კავკასიის მთიან ხეობებში და მი-
 თუმეტეს ქედის სამხრეთით არ უცხოვრიათ. ამავე
 დროს, ცნობილია, რომ ყობანური კულტურა
 თითქმის ანალოგიურია კოლხური კულტურისა,
 რის შესახებაც სქელტანთან წიგნში სიტყვა არაა
 დაძრული, რადგან ის ოსთა მიერ შექმნილ წარ-
 მოსახეთ ისტორიას საფუძველს აკლდის. ისიც
 საგულისხმია, რომ ოსურ-აღანური ტომები
 ჩრდილოეთ კავკასიის შთისწინა და მთიან ხე-
 ობებში ახალი წელთაღრიცხვის I საუკუნეში
 არ მოსულან. ეს მხოლოდ ოსი ავტორების გამო-
 გონილი სიყალბეა. ზემოთ აღვნიშნეთ და აქაც
 საჭიროდ მიგვაჩნია გავიმეოროთ, რომ ოსთა წინ-
 აპრები აღნიშნულ პერიოდში მდინარე ვოლგასა
 და აზოვის ზღვას შორის მომთაბარეობდნენ (და
 არა მოსახლეობდნენ) და მხოლოდ IV ს-ში, გაა-
 ნადგურეს რა ისინი ჰუნებმა, გადარჩენილმა
 ჯგუფებმა შედარებით სამხრეთით ჩამოიწიეს,
 მაგრამ კვლავ „სტეპნიაკებად“ დარჩნენ და VI-
 VII სს-ში შექმნეს აღანთა ადრეკლასობრივი
 სახელმწიფოებრივი გაერთიანება. რაც შეეხება
 შიდა ქართლში, დღევანდელ ე.წ. სამხრეთ ოს-
 ეთში აღმოჩენილ ყობანური კულტურის თან-
 ადროულ არქეოლოგიურ კულტურას, ის თითქმის
 იდენტურია კოლხური კულტურისა. აქედან კი

შეიძლება დავასკვნაც, რომ ამ ტერიტორიებზე (აგრეთვე ჩრდილოეთ კავკასიაში) მაშინ ქართველური ტომები იყვნენ განსახლებულნი.

ზოგჯერ წიგნში შეტანილია ისეთი სტატებიც, რომლებიც ოსთა მიერ შექმნილ ცროისტორიას საფუძველს აცლიან მაგალითად, 34-ე გვერდზე მოყვანილია სმირნოვას საჟურნალო სტატია, რომელშიც ავტორი წერს, რომ ბერძნული, სომხური და ქართული წყაროებით, ოსები, რომლებიც ახლა ცხოვრობენ ჩრდილოეთ და ცენტრალურ კავკასიაში, პირდაპირი შთამომავალნი არიან საკო-სკეითური ტომებისა, რომლებიც კავკასიისწინეთში (в предкавказье) შევიწროებული იქნენ (потесненные) ხალხთა დიდი გადასახლების დროს. სმირნოვას აღნიშნული სტატია სრულიადაც არ უმაგრებს საფუძველს ოსთა ამ «დებულებას», რომ ოსები ოდითგანვე ცხოვრობდნენ კავკასიონის ქედის ორივე მხარეზე. სმირნოვას სტატიაში იმაზეცაა საუბარი, რომ როგორც მიდღერმა დაამტკიცა, ოსთა წინაპრები იყვნენ სკეით-სარმატ-აღანური ტომები, რომლებიც ძვ.წ. VII ს-დან ახ. წ. ა. III ს-მდე სამხრეთ რუსეთის ტერიტორიაზე ცხოვრობდნენ.

შედარებით ობიექტურია ვაბაევის ნაშრომიდან მოყვანილი ციტატა, რომ ხალხთა დიდი გადასახლების დროს ახ.წ.ა. IV-V სს-ში აღანების ნაწილია გაიარა მთელი ყვროპა საფრანგეთსა და ესპანეთამდე. ფრანგული სახელი აღენი და

ინგლისური აღანი იმ დროის შემკვიდრებია. აღმოსავლეთ ევროპაში დარჩენილი აღანები კავკასიის მთების წინ მოტრიალდნენ და იმ დროისათვის დააარსეს მსხვილი ფეოდალური სახელმწიფო. მონგოლთა თავდასხმებს და თემურლენგის შემოსევებს აღანებისათვის კატასტროფული შედეგები ჰქონდათ. მათი ნაწილი განუწყვეტელ ომებში დასაღუპა, ნაწილი გადასახლდა უნგრეთში, სადაც „თასების“ სახელწოდებით რამდენიმე საუკუნე შეინარჩუნეს ეთნიკური თვითმყოფობა. ნაწილი ჩათრულ იქნა მონგოლთა დაპყრობით ომებში და განსახლდა სხვადასხვა მიწაზე კავკასიაში დარჩენილები მჭიდრო ხეობებში ჩაკეტილი აღმონდნენ.

ერთ-ერთი თავის სახელწოდებაა „სკვითური კულტურის ძეგლები ამიერკავკასიაში“ („Памятники скифской культуры в Закавказье“). გადმოთქვლიდა ნაწყვეტი მპოგრებოვას სტატიიდან, რომელშიც აღნიშნულია, რომ „Широко представлены в Закавказье и памятники скифской культуры... Причем особенно насыщены скифскими вещами районы нынешних Абхазии и Юго-Осетии...“ “Начиная со второй половины VII в. до н.э. в Западное и Центральное Закавказье наряду с элементами колхидо-кобанской культуры, а скорее всего вместе с ними, проникают элементы скифской материальной культуры. Можно предполагать,

что это связано с проникновением в эти районы и скифского этноса“ (გვ. 48). დავსძენთ, რომ მატერიალური კულტურის ელემენტების ერთი გეოგრაფიული რეგიონიდან მეორეში შეღწევა სრულიადაც არაა ეთნოსის მიგრაციის დამადასტურებელი. რაც მთავარა პოგრებოვას სტატიის ციტირება მოვახდინეთ იმიტომაც, რომ მასში კოლხური და ყოზანური კულტურები ერთ კულტურადაა წარმოდგენილი. წიგნის შემდგენლებმა, ჩანს, ეს ვერ შეამჩნიეს. - ცნობილია, რომ არქეოლოგიაში საყოველთაოდ გაფრცველ ებულ ამ შეხედულებას ისინი საგულდაგულოდ მაღავენ.

კრებულში მოყვანილია ამონაწერი პეფის 1871 წელს დაბეჭდილი წიგნიდან, რომ აღანი ხალხი მრავალი საუკუნის განმავლობაში ბატონობდა მთელ კავკასიაზე, როგორც მის ჩრდილოეთ, ისე სამხრეთ მხარეზე. აქ არც დროა მითითებული და არც ის, თუ რანაირად ბატონობდნენ აღანები მაგალითად ქართველებზე და სომხებზე. ანდა რაში გამოიხატებოდა მათი ბატონობა.

წიგნში მოყვანილია ნაწყვეტი ვინმე გოლდ-შტენის წიგნიდან: „ორი ათასი წლის წინ სარმატული ტომებიდან გამოიყოფოდნენ აღანები, რომლებიც მაშინ დონზე ცხოვრობდნენ. მათ აღანებს ბერძნები უწოდებდნენ, შემდეგ - ბიზანტიელები. თავისთავს კი აღანები ასას უწოდებდნენ. საიდნაც მომდინარეობს მთელი მატერიკის სახელ-

წოდება - „აზია“ (გვ. 56). სანამ კომენტარს გა-
ვაკეთებთ, კვლავ უნდა გავიმეოროთ ზემოთ თქ-
მული. კავკასიის მთებში შემოსულ ოსებს XIX
საუკუნისათვის თვითსახელწოდება არ ჰქონდათ.
მათ ოსებს ძირითადად ქართველები უწოდებდნენ.
მხოლოდ ღიმილი შეიძლება გამოიწვიოს იმის
მტკიცებამ, რომ აზიის მთელ მატერიკს სახელ-
წოდება ოსურ ტომებს მიუციათ. აქედან კი გამომ-
დინარეობს შემდეგი „დასკვნა“, რომ მთელს აზიის
კონტინენტზე ოდესღაც ოსები ყოფილან გან-
სახლებული და მთელი მატერიკიც მათი
საკუთრება იყო. უფრო მეტიც, ოსებს (ასებს)
მიუციათ სახელწოდება, აგრეთვე აზოვის ზღვი-
სათვის, კავკასიისათვის. ამას გარდა, ოსები ფარ-
თოდ იყვნენ განსახლებული არა მარტო სამხრეთ
რუსეთის სტეპებში, არამედ დასავლეთ ევროპა-
შიც, სადაც თურმე ათეულობით ოსური ეს-
ნოტოპონიშია.

ამრიგად, ახალი წ.ა. V ს-მდე აღანებს ბინად-
რობის ერთი ადგილი არა ჰქონდათ. ეს აშკარაა
თვით განსახილველი წიგნიდან მოყვანილი მა-
გალითებიდანაც (რომ არ მოვიხმოთ სხვა დამატე-
ბითი, უტყუარი წყაროები). ოსთა წინაპრები ხან
სად გამოჩნდებოდნენ და ხან სად, - არ მის-
დევდნენ დამჯდარ ცხოვრებას და მიწასმოქმედე-
ბას, არ იყვნენ ამა თუ იმ ტერიტორიის მუდმივი
ბინადარნი. ძირითადად თავს ირჩენდნენ
ლაშქრობებით, მეკობრეობით და იმით, რომ მიუ-

ქირავებოდნენ სხვა ქვეყნებს (ამ მიზნით ქართველებსაც არაერთხელ დაუქირავებათ ისინი) და ა.შ. სწორედ ამან განაპირობა, რომ ერთ დროს „ამ მრავალრიცხოვანმა ხალხმა“ (როგორც ოსი ავტორები წერენ) ვერ შეინარჩუნა ერთიანი ეთნოსოციალური და ეთნოპოლიტიკური ორგანიზმი. ისინი სხვადასხვა მიმართულებით გაიფანტნენ და შეერივნენ სხვადასხვა ხალხებს. რაც შეეხება აღმან-ოსების კავკასიის მთებში უძველესი დროიდან მკვიდრობას (როგორც ოსი ავტორები წარმოადგენენ), არც ერთი საისტორიო წყაროთი არ დასტურდება. წიგნში ამის დამადასტურებელი სამეცნიერო არგუმენტები არაა მოყვანილი. ცარიელი ფრაზები კი მეცნიერებისათვის ღირებული არ არის. სამწუხაროდ, ისინი მხოლოდ უბრალო ხალხს აბრიყვებენ. უნდა აღვნიშნოთ, რომ თითქმის ყველა ოსი ავტორი (ვაბაევის გარდა), როდესაც თავიანთი „ქვეყნის“ თუ ეთნოსის ისტორიაზე საუბრობენ, ისინი ჯერ ვარაუდობენ, შემდეგ ამ ვარაუდს დასკვნაში აქსიომად აცხადებენ და ასე გამომცხვარი დასკვნები შემდეგ შემოაქვთ სამეცნიერო მიმოქცევაში. ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებით გამოირჩეოდნენ გ.თოგოშვილი და კალოევი.

სხვათაშორის, წიგნში ვხვდებით ასეთ მარგალიტებსაც. გაზეთ „ტერეკში“ დაბეჭდილი ფარვაროვკის სტატიიდან ირკვევა, რომ თურმე ოსები (იანები, ასები) გერმანელებზე და სლავებზე

უფროსები არიან. „ოსები იყვნენ ერთ-ერთი პირველი ქრისტიანები“. ჩვენი მხრივ დაეძინთ, რომ დღეს თანამედროვენი ხალხებს არ აჯგუფებენ იმის მიხედვით, ვინ უფროსაა და ვინ უმცროსი. მთავარია, ვინ რა წვლილი შეიტანა მსოფლიოს კულტურის ისტორიაში. გადამწყვეტი მნიშვნელობა არა აქვს, ვინ რამდენი წლით ადრე მიიღო ქრისტიანული სარწმუნოება. როგორი ქრისტიანები იყვნენ ოსები, ჩვენითვის ცნობილია. მათში ეს სარწმუნოება აშკარაა, ზედაპირულად შეევიდა. ჩრდილოეთ კავკასიიდან საქართველოში მიგრირებული ოსები არაფრით არ იყვნენ ქრისტიანები. 1782 წლის ერთი სამართლის ძეგლი „განჩინება ბარისა და მთიურთა ადგილთა“ უკრძალავს ქართველებს ოსებზე დაქორწინებას, იმის გამო, რომ ისინი ქრისტიანები არ იყვნენ: „ქ თუ რომელიმე ქრისტიანე კაცი ოსს ქალს მისცემს და დამოყვრდება, იმას ჩვენ მუხანათსავეთ მოვიკითხაეთ და დიდათაჲ გარდავახდევინებთ; და თუ ოსმა ქალი მოგცესთ, ის კი ითხოვეთ; მაგრამ უნდა კი მონათლოთ, მოუნათლაობა არ იქნება“ (ქსა, II, 451).

წიგნის 63-ე გვერდზე მოყვანილია ამონაბეჭდი 1891 წლის გაზ. „ნოვოე ობოზრენიედან“, რომ ოსები უძველესი დროიდან ძლიერ ნაცვას წარმოადგენდნენ. იქვე იმაზეცაა დაპარაკი, რომ ოსები ოთხ წოდებად იყოფოდნენ. ესენია: 1) уаздалогов (князей и дворян) 2) кавсадоров

(податных); 3) фарсагов (вольных); 4) гурзиаков (холопов), ე.ი. ქართველი დაწერილებით უნდა შევჩერდეთ ამ უკანასკნელზე. ოსურში „გურზიაკი“ (ე.ი. ქართველი) სინონიმი იყო მონისა. საქმეში ჩაუხედავს შეიძლება ეგონოს, რომ საერთოდ ქართველები ოსების მონებს წარმოადგენდნენ. მაგრამ საქმე სულ სხვანაირად იყო, რაზედაც პასუხი ნაწილობრივ გაცემულია იქვე 1889 წ. „ტერსკოე ვედომოსტიდან“ გადმოთქმული სტატიაში, რომ ეს ფენა, წოდება „გურზიაკებისა“ (მონებისა) ძირითადად შეივსებოდა საქართველოდან მოყვანილი ტყვეების ხარჯზე, ანდა მათ იძენდნენ საქართველოში. ე.ი. ოსებში მონების (გურზიაკების) ფენა (წოდება) წარმოქმნილი იყო ოსთა საქართველოში თავდასხმების, დაშტრობების შედეგად საქართველოდან ტყვედ წაყვანილთა ხარჯზე. რაც შეეხება იმას, რომ ზოგჯერ ეს ფენა ივსებოდა საქართველოში ნაცილი ყმების ხარჯზე, სინამდვილეს არ შეესაბამება.

ერთ-ერთი თავის სახელწოდებაა: „Аланы в Западной Европе. Аланские этнонимы в Западной Европе“, რომელშიც ასეთ ფრაზებს ამოვიკითხაეთ: „Для Франции и Северной Италии нами картографировано более 70 аланских этнотопонимов (из списка в 90 названий) - поразжающее большое количество, если, например, учесть, что для Северной Осетии на Кавказе, где алано-осы живут до сегодняшнего

дня, есть только один топоним, содержащий в качестве основы этнонима “алап” (сохранившийся в названии урочища Аланбоз...)“... გარდა ამისა, აქვე გვმოძღვრავდნენ, რომ „ლონდონი“ ოსურად ნაგმისადგომს ნიშნავს: „Знаете, что такое “Лондон” по-осетински? Так вот, “Лондон” по-осетински означает “пристань“. საერთოდ, მრავალი ბრიტანული გეოგრაფიული სახელწოდება ოსური ენის საშუალებით იხსნებაო. და ეს მარგალიტები (ბრიტანული ტოპონიმები ოსური ენის საშუალებით რომ იხსნება) მოყვანილია 1981 წლის „მოსკოვსკი კომსომოლეკის“ ერთ-ერთი ნომრიდან. აქვეა ლაპარაკი იმაზე, რომ ბრიტები ალანურად ლაპარაკობდნენო. ასეთი დაკვირვებები ვაბაევსაც ჰქონია. მაგალითად, ესპანეთის პროვინცია „კატალონია“ თურმე აიხსნება როგორც „გოტ-აღანია“. პრუტზე მდებარე ქიასის სახელწოდება აუცილებლად დაკავშირებულია იას-აღანებთან და სხვა მისთანანი. 1970 წ. ჟურნალ „ღარიალი“-ს მიხედვით კი თავისი მრავალსაუკუნოვანი ისტორიის გრძელ მანძილზე ამ მეომარმა ხალხმა (აღან-ოსებმა), იღებდნენ რა შესამჩნევ მონაწილეობას ხალხთა დიდ გადასახლებაში აღმოსავლეთიდან დასავლეთისაკენ და დასავლეთიდან აღმოსავლეთისაკენ, ეთნოტოპონიმების სახით, თავისი კვალი დატოვეს არა მარტო აზიასა და ევროპაში, არამედ ჩრდილოეთ აფრი-

კაშიც კით. რის დამადასტურებელიც არის თურმე ქალაქთა და ისტორიულ ადგილთა სახელწოდებანი.

განსაკუთრებული ადგილი აქვს დათმობილი თავს, რომელსაც ეწოდება „Осетино-грузинские взаимоотношения“. აქ გადმოხუჭილია ვრცელი ამონაწერები გათავსების წიგნიდან. 1902 წ. ერთ-ერთი გაზეთიდან მოყვანილია ციტატა, რომ ქსნისა და არაგვის ერისთავები ორი ოსი თავადისაგან - როსტომისა და სიღამონისაგან მომდინარეობენო. აქვეა ლაპარაკი იმაზეც, რომ ქართველები ოსების გარეშე არც ერთ ბრძოლას არ ატარებდნენო. ამ სიტყვების ისტორიული ჭეშმარიტების შესახებ არაფერს ვიტყვით. იმას კი დავსძენთ, რომ ამით ოს ავტორებს სურთ ხაზი გაუსვან ქართველთა სისუსტეს, დამოუკიდებლად ბრძოლების გადახდის უუნარობას.

„ჩრდილოეთ ოსეთის ისტორიიდან“: „Для многих грузинских политических деятелей, выступавших против иранского и турецкого господства, Осетия становилась местом убежища. Так, в Зарамаге у видного общественного деятеля Осетии XVIII в. Зураб Елиханова жил грузинский Царевич Георгий, здесь он был и похоронен“ (с.98.). კონკრეტულად ვიტყვით, რომ „ოსეთის სოფელი ზარამაგა“ სრულიადაც არ წარმოადგენდა ოსეთის სოფელს. იგი დეკლეთის ერთ-ერთი ხეობა და სოფელი

იყო. დედალეთი კი უბეკლესი დროიდან ერთ-ერთი ქართველური ტომით - დედალებით იყო დასახლებული და 1859 წლამდე ის საქართველოს განუყოფელი ნაწილი იყო.

წიგნში დიდი ადგილი ეთმობა თავად წერეთლებს. „Российская родословная книга“-დან (ч. III, СПб., 1856) გადმოებეჭდილია, რომ „Фамилия эта осетинского происхождения, предки ее были в Осетии владетелями округа Цадары“ (с.99) ამ ლეგენდას არავითარი საერთო არა აქვს სინამდვილესთან. წერეთლის გვარი სადაურობა - წარმომავლობის ტიპის ქართული გვართა რიცხვს მიეკუთვნება. იგი ნაწარმოებია - ელ სუფიქსით და გვარიც თავად მიუთითებს წარმომავლობაზე. შიდა ქართლში, ატენის ხეობაში არის სოფელი წერეთი. აი, ამ წერეთიან მომდინარეობს წერეთელთა გვარი და არა ოსეთის ოფქ (კადარიდან).

წიგნის შემდგენლებს უკანასკნელი ოს-Бакатари-ც არ დაეწყებიათ. ცნობილია, რომ ოსებს ოს-ბაყათარი რამდენიმე ჰყავდათ. უკანასკნელი ოს-ბაყათარი XIII-XIV სს-ში ცხოვრობდა და მისი ისტორია ჩვენთვის ცნობილია უამთაადმწერლით. გაზ. „სოციალისტიჩესკაია ოსეთიდან“ (1991 წ.) გადმოებეჭდილია კუნეცოვის სტატია, რომელშიც ვკითხულობთ: „Военная политика Ос-Багатара на рубеже веков расширила занятую осетинами территорию и

უპოვებდათ იხ კარტლი... “ სინამდ-
 ვილეში, ჟამთააღმწერლის თხზულებიდან ჩანს,
 რომ ოს-ბაყათარი იმ დროინდელ საქართველო-
 ში იყო მონგოლთა საპოლიციო ოსური რაზმის
 მეთაური. მონგოლთაგან ჩრდილოეთ კავკასიის
 კვლებიდან აყრილი ოსების ნაწილი საქართველო-
 ში აღმოჩნდა, ისინი დამპყრობელი მონგოლების
 სამსახურში ჩადგნენ და ცდილობდნენ მონგო-
 ლებზე დაყრდნობით მოეპოვებინათ (და არა
 განემტკიცებინათ) საქართველოში სამოსახლო
 ადგილები. მათ შეძლეს გორის ხანგრძლივად
 დაკავება. ქართლის მოსახლეობა მონგოლთა მიერ
 დაქორავებული ოსური საპოლიციო რაზმებისა-
 გან ფრიად შეწუხებული იყო და მხოლოდ
 გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ (30 წლის
 შემდეგ) გიორგი ბრწყინვალემ მოახერხა
 საქართველოს ამ ამოხრებლების ამოწყვეტა და
 ჩრდილოეთ კავკასიის მთიან ხეობებში შერეკვა.
 ასე რომ, ოს-ბაყათარი ოსეთის ტერიტორიას კი
 არ აფართოვებდა და კი არ იმტკიცებდნენ ოსები
 XIII-XIV სს-ში ქართლში მდგომარეობას, არ-
 ამედ, პირიქით: ისინი ცდილობდნენ ჩვენში დასას-
 ახლებული ტერიტორიების (თანაც სხვისი დახ-
 მარებით) მოპოვებას, რასაც ვერ მიაღწიეს. ის-
 ტორია მეორდება. დღეს ოსები რუსთა დახმარე-
 ბით ცდილობენ საქართველოს ძირძველი მიწე-
 ბის მიტაცებას. ისინი ასევე უსამართლოდ ითვისე-
 ბენ ინგუშთა მიწა-წყაღსაც.

ოს-ბაყათარის თემას წიგნი ამით როდი ამოწურავს. მასში გადმოხედავლილია სტატია 1891 წლის გაზ. „Терские ведомости“-დან რომელიც, წინასწარ ვიტყვით ცრუ-ისტორიის შესანიშნავი ნიმუშია: „В начале XIII века в Алагирском ущелье родился Ос-Багатар... Видя своих соотечественников в сильном угнетении: южных - от феодалов грузинских, а северных - от татарского хана Тимура, Ос-Багатар задумал освободить своих соотечественников от тяжкого иноплеменного ига и соединить северных и южных осетин в одно государство“ (с. 102). ამ სიტყვებს ჭეშმარიტებასთან საერთო არაფერი აქვს. ესაა ისტორიის ფაქტობრივობის უმაღლესი ნიმუში. არც ერთი საისტორიო წყაროთი, საბუთით XIII-XIV სს-ში საქართველოში ოსთა მიგრაცია და მკვიდრობა არაა დადასტურებული. სხვათაშორის, სწორედ ამ დროს იწყებენ ისინი დასახლებას ჩრდილოეთ კავკასიის მთიან ხეობებში. თანაც საცოდავ ეწ. სამხრეთულ ოსებს, თურმე უცხო სახელმწიფოს - საქართველოს უღელთ სდებიან. ამასთანავე, ზემოთ მოყვანილ ციტატაში დიდ შეუსაბამობასთან გვაქვს საქმე. გასათვარია, როგორ ებრძოდა XIII ს-ის დასაწყისში დაბადებული ოს-ბაყათარი თათარ-მონგოლთა ხანს თემურს (თემურ-ლენგს), როდესაც მისი მოღვაწეობის თარიღი XIV ს-ის მეორე ნახევარსა და XV ს-ის დასაწყისს ემთხვევა.

ზემოთაც აღენიშნეთ და აქაც გავიმეორებთ, რომ წიგნში შეტანილია ურთიერთსაწინააღმდეგო „მოსაზრებები“. ასეა ოს-ბაყათარის შესახებაც, რაც უდავოდ იმის მაჩვენებელია, რომ ოსთა ე.წ. ეს ისტორია არ ეყრდნობა საისტორიო წყაროებს და ის იწერებოდა და იწერება წარმოსახვით, ღვეგენდებზე დაყრდნობით. თუმიცა შეიძლებოდა ამ თვალსაზრისით გამოეყენებინათ ქართული საისტორიო წყაროები, მაგრამ შეგნებულად ოსი ავტორები მათ თავს არიდებენ, რადგან არ სურთ ჭეშმარიტი ისტორიის დანახვა, მაშინ ხომ მათ სურვილს მითთვისონ სხვისი მიწა-წყალი საფუძველი გამოეცდებოდა. ჭეშმარიტი ისტორია კი ისაა, რომ ოსთა საქართველოს დღევანდელ ტერიტორიაზე და თანაც მთიან ხეობებში დასახლება მხოლოდ XVII საუკუნის შუა ხანებიდან დაიწყო.

ოსი ავტორების მეზღაპრობას საზღვარი არა აქვს. აქ კიდევ ერთ ზღაპარს მოვიყვანთ აღნიშნული წიგნიდან, რომ თურმე „შიდა ქართლი“ ქართველი ისტორიკოსების მიერ გამოგონილი ნეოლოგიზმია და რომ მათთვის ე.წ. შიდა ქართლში ჯერ კიდევ ძვ.წ. IV ს-დან სარმატები (ე.ი. ოსთა წინაპრები) ცხოვრობდნენ და ისტორიული სამართლიანობის აღდგენა იქნება, თუ შიდა ქართლს ქართველები სარმატიას ვუწოდებთ. ასეთი მართლაც ზღაპრებით, ხელოვნურად შექმნილი ისტორიითაა დატვირთული მთელი წიგნი. ერთ-

ერთ მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ ის, რომ ქართლისა და ოსეთის საზღვარი, ისტორიკოს იგაგლოითის სიტყვით, მცხეთასთან გადიოდა და რომ თურმე ტოპონიმი „მცხეთა“ ოსური ენის საშუალებით იხსნება და ის ოსური სიტყვიდან „სისაგტა“ (მეზობელს ნიშნავს) მომდინარეობს. ყველა ამ ნონსენსს შეუძლებელია მეცნიერული კომენტარი გაუუკეთოთ. ერთს კი ვიტყვით, ალბათ მადლე ოსები „სამცხესაც“ ოსურ ენას დაუკავშირებენ.

მეზღაპრებას საზღვარი არა აქვს. წიგნში არის ასეთი თავი „Сослан-Давыд“ и поэма „Витязь в тигровой шкуре“. დაკვირვებულ მკითხველს გაუკვირდება რა კავშირი აქვს სოსლან-დავითს „ვეფხისტყაოსანთან“. აქ დაბეჭდილია ორი წერილი. ერთი მათგანია მწერალ ს. შანშიაშვილის მოგონებიდან, რომელსაც თურმე „ვეფხისტყაოსნის“ შესახებ პოეტური მსჯელობა პქონია პ.იაშვილთან, ტ.ტაბიძესთან, კ.ესენინთან და სხვებთან, სადაც იგი „უსაბუთებდა“ პოეტებს, რომ პოემის ავტორი უნდა ყოფილიყო დავით-სოსლანი. ს. შანშიაშვილს მიაჩნდა, რომ პოემა ავტობიოგრაფიულია და შოთა რუსთაველი დავით-სოსლანის ფსევდონიმია. პოეტთა დავა ტიცინანს შეუწყვეტია იმ მოტივით, რომ ეს ჩვენს საქმე არაა, მეცნიერთა საქმეა და მათ იკვლიონ, თუ ვინ არის „ვეფხისტყაოსნის“ ავტორი.

მაგრამ ქართველი ერის მიმართ იმდენ ზიზღს,

შურს და ბოღმას, რაც უურნაღ „დარიადის“
 1991 წლის №1-ში ყოფილა დაბეჭდილი, აღ-
 ბათ სხვაგან ვერსად ვერ წაიკითხავს მკითხვე-
 ლი. ეინმე ვალახონოვის ეს სტატია განსახილ-
 ველი წიგნის შემდგენელმა მთლიანად გადმობე-
 ჭდა, რომელიც, ყოველგვარი გადაჭარბების გარეშე
 შეიძლება ითქვას, რომ პროვინციული ფაშიზმის
 უმაღლესი ნიმუშია. დაწვრილებით გადმოგვიტო
 ვალახონოვის სტატიის შინაარსს: დავით-სოსლან-
 მა, მემკვიდრეობით მიიღო რა თავისი წინაპრებ-
 ისაგან ცოდნისაკენ მიდრეკილება და მისწრაფება
 და ბედის ნებით მოხვდა რა მეზობელ
 საქართველოში, აქ განავითარა თავისი ქვეყნის
 კულტურული ტრადიციები - მეტისმეტად ინ-
 ერტიული ქართველები ჭკუის, სასწავლებლად
 საზღვარგარეთ გააგზავნა და ამის დასადასტურე-
 ბლად ავტორს მოყვანილი აქვს ციტატა გაზეთ
 „კავკასიიდან“ (1852, №85), რომელიც მარი ბრო-
 სეს ეკუთვნის: „მე-12 ს-ის სომეხი ისტორიკო-
 სის ვარდან დიდის მოწმობით მეფე დავითმა 40
 ახალგაზრდა საბერძნეთში გააგზავნა სასწავლე-
 ბლად მეცნიერებისა და ნატიფი ხელოვნების შეს-
 ასწავლად“. („Унаследовав от своих предков -
 алан тяготение к знаниям,... Давыд-Сослан,
 попав волею судьбы в соседнюю Грузию,
 продолжал развивать в ней культурные
 традиции собственной страны - посылал
 довольно инертных грузин учиться за границу

уму-разуму“. “В XII веке, - напоминает француз М.Броссе, - по свидетельству армянского историка Вардана Великого, царь Давид послал сорок молодых грузин в Грецию для изучения там наук и изящной словесности “ (“Кавказ“, №38, 1852).

აღაზონოვი შეძლებს აგრძელებს და მკითხველს ისეთ შთაბეჭდილებას უქმნის თითქოს „გეფხისტყაოსანი“ - მხატვრული სიტყვის ეს შედეგები - დავით-სოსლანის - ეროვნებით ოსის შექმნილია: „Таким образом, и французский ученый нисколько не сомневается в осетинском происхождении Давида, перу которого принадлежит и героическая поэма „Витязь в тигровой шкуре“ - произведение автобиографического характера “ (с.104).

აღაზონოვი გადმოგვცემს, რომ ამავე აზრის იყენენ უკრაინელები ნაეროცკი და გუდაკიო. გუდაკმა, რომელიც თბილისსა და ქუთაისში ასწავლიდა ლათინურსა და ბერძნულს და ფლობდა რა შედარებით ენათმეცნიერებას, პოემაში აღმოაჩინა მრავალი ელემენტი ირანული წარმოშობისა და ჩიოული რიგი გამოტოვებული ადგილები, რომლებიც შეგნებულად იყო გამოტოვებული გადამწერთა მიერო. ავტორი ახალ დასკვნას გეთავაზობს, რომ, როგორც ჩანს, ეს კუპიურები ქართველი გადამწერებისავეს არასასურველი იყო, რადგან მასში ლაპარაკი მიმდინარე-

ობდა ავტორის სამშობლოზე, ეროვნულ წეს-ჩვეულებებზე, წარმართული ღვთაებებისადმი თავ-განისცემასა და სხვ. განუგებობთ შეურაცხმყოფელი ციტატის მოყვანას: „Тем более не проявляли грузины ни малейшего интереса к культуре Ирана, владычествовавшего над ними, чего нельзя сказать об осетинах, которые в своем эстетическом развитии очень близки к своим языковым родственникам. И если осетины запечатлели свои, аналогичные с иранскими, литературные вкусы в “Витязе...“, то грузины о своих культурных контактах с Ираном не упоминают даже в лженаучной “Картлис Цховреба“...“

“Логично возникает вопрос: зачем понадобилось ученым мира разоблачать гурзинскую фальшивку? Пусть бы грузины радовались себе на здоровье. Но дело здесь не во вмешательстве во внутреннюю жизнь Грузии, а в кривотолках “Картлис Цховреба“ искажающих историю соседних народов и в анахронизмах, сбивающих с толку многих исследователей. Тем более печально, что берутся они на вооружение современными грузинскими националистами, аппетиты которых направлены на исконно осетинские земли и сокровища культуры. Поэтому приходится напоминать агрессивным соседям миролюбивого

осетинского народа, что под тигровой шкурой бьется пламенное сердце витязя - алана, озарившее своим светом когда-то мрачную Иберию“ (с. 104-105).

ეს ვრცელი ამონაწერი, საერთოდ, არავითარი კომენტარის ღირსი არაა, მაგრამ საქმეში ჩაუხედავი ადამიანებისათვის მაინც უნდა ვთქვათ, რომ დავით-სოსლანი არასოდროს საქართველოს მეფე არ ყოფილა. ის მხოლოდ ქმარი იყო თამარ მეფისა. ქართული საისტორიო წყაროებით ცნობილია, რომ იგი იყო ოსეთში დამკვიდრებული ბაგრატიონთა შტოს წარმომადგენელი, რომელიც მომდინარეობს გიორგი I-ისა და აღიანთა ტომის ასულის აღდე დედოფლის ვაჟის დემეტრესაგან. ვახუშტი ბაგრატიონის ცნობით, დემეტრეს დარჩა ძე, რომელიც თავის ბებია აღდესთან ერთად ოსეთში გაიქცა, იქ იქორწინა ოსთა მეფის ასულზე და თვითონაც ოსთა მეფედ იწოდდა. დავით-სოსლანი მისი შთამომავალი იყო. დავით-სოსლანი ბაგრატიონად მიაჩნდა „ლაშა გიორგის დროინდელ მემკვიდრესა“. ზოგი მკვლევარის აზრით, დავით-სოსლანი ცარაზონთა ოსურ საგვარეულოს ეკუთვნოდა, მაგრამ ამის დამადასტურებელი არც ერთი საისტორიო წყარო არ არსებობს (ნ. შოშიაშვილი, ქსე, ტ. 3). რაც შეეხება სომეხი ისტორიკოსის ვარდან დიდის ცნობას, მთელი პასუხისმგებლობით უნდა ვთქვათ, რომ მას საუბარი აქვს მხოლოდ დავით აღ-

მაშენებელზე და არა დავით-სოსლანზე ნებისმიერ ოსს შეუძლია ჩაიხედოს წიგნში „Всеобщая История Вардана Великого“, перевел Н.Эмин, М., 1861, с. 147 და დარწმუნდება რომ მათი თანამემამულე აღაზონოვი მატყუარა და ისტორიის ფაქტისიფიკატორია. ვარდან დიდი თავის ისტორიაში განსაკუთრებით ხაზს უსვამს, რომ ივერთა მეფე დავითს, რომელმაც 40 ახალგაზრდა გააგზავნა საბერძნეთში სასწავლებლად, ჰყავდა მამა გიორგი და შვილი დემეტრე, ე.ი. დემეტრე I, რომელიც დავით აღმაშენებლის გარდაცვალების შემდეგ 1125 წელს გამეფდა და გიორგი II, რომელიც 1089 წლამდე მეფობდა, და რომლის შემდეგაც ამ წელს მეფედ მისი ძე დავით აღმაშენებელი დაჯდა.

რაც შეეხება „ეფესისტყაოსნის“ ავტორად დავით-სოსლანის გამოცხადებას, ამ ზღაპარს ოსი ავტორები ვერც ერთ ჭკუათმყოფელს ვერ დააჯერებენ. ისე, საინტერესოა, უცხო ენაზე როგორ შექმნა ოსმა ავტორმა მსოფლიო კულტურის ასეთი შედეგები? მაშინ მათ უცილობლად უნდა დაუშვან ის, რომ დავით-სოსლანი ქართველი (ბაგრატიონი) იყო და მისთვის დედა ენას ქართული წარმოადგენდა. ოსებს ასეთი მითების შექმნა მხოლოდ ერთი რამისათვის სჭირდებათ - გააბრიყვონ უბრალო ოსი ადამიანები, დათესონ მათში ერთგვარი ფსიქოზი, რათა შემდეგ მათ უფრო მეტი გააფთრებით იბრძოლონ სხვათა (ამ

შემთხვევაში - ქართველთა) მიწების მისატაცვ-
ბლად.

რამდენი შეურაცყოფა და სიძულვილი აქვთ
წიგნის შემდგენლებს ქართველების მიმართ.
ქართველები თურმე ინერტიულები ვყოფილვართ,
იბერია კი ბნელი ქვეყანა; ჩვენი წინაპრები თურმე
ცრუ საისტორიო თხზულებებს ჰქმნიდნენ და
არავითარ ინტერესს არ ამღვაენებდნენ მეზო-
ბელი ხალხების და მათ შორის ირანული კულ-
ტურის მიმართ. შეიძლება ინერტიული უწოდო
ხალხს, რომელმაც მნიშვნელოვანი წვლილი
შეიტანა მსოფლიო კულტურის განვითარებაში
და შექმნა თავისთავადი ხალხური კულტურა?
ნუთუ არ იციან ოსმა ავტორებმა, რომ მსოფ-
ლიოში არსებულ თოთხმეტ ანბანს შორის ერთ-
ერთი მათგანი ქართული ანბანია, რომლის პირ-
ველი ნიმუშები ჩვენთვის IV ს-დანაა ცნობილი?
აღბათ, არც ის იციან, რომ ქრისტიანული რე-
ლიგია ქართველმა ხალხმა ოფიციალურად IV
ს-ის დასაწყისში მიიღო. აღბათ არც ის ეუწება
მათ რამეს, რომ პირველი ქართული მხატვრუ-
ლი ნაწამოები, რომელმაც ჩვენამდე მოაღწია V
ს-შია შექმნილი და შოთა რუსთაველის „ვეფხ-
ისტყაოსანი“ ცარიელ ადგილზე არ წარმოქნილა.
ის ეყრდნობოდა მდიდარ მხატვრულ ლიტერატ-
ურას, რომელიც „ვეფხისტყაოსნის“ დაწერამდე
შეიღიდა საუკუნის განმავლობაში იქმნებოდა.
ქართველებმა ხომ ქრისტიანობის მიღებისთანავე

თარგმნეს ბიბლია და შექმნეს ორიგინალური სასულიერო არქიტექტურა. ქართველთათვის არც სწავლა-განათლების საქმე იყო უცხო, სადაც მოქმედებდა იყალთოსა და გელათის აკადემიები. უფრო ადრე კი I საუკუნის დასაწყისში ამ ქვეყანაში ფაზისის აკადემია მოქმედებდა. ყოველივე ამის შემქმნელი ხალხი შეიძლება ბნელად და ინერტიულად მონათლო? ქართველს არაფერი არ სჭირს სხვისი მისათვისებელი და არც აგდებით, შურით და ზიზღით ეკიდება სხვა ხალხებს და მათ კულტურას, ისე როგორც ოსები აკეთებენ, როდესაც ე.წ. სამხრეთ ოსეთის ტერიტორიაზე არსებულ ქართული არქიტექტურის შესანიშნავ ნიმუშებს არაქართულად, ოსურად აცხადებენ. მაშ რა ეუყოთ თითქმის ყველა ამ ძეგლზე ამოკვეთილ ქართულ წარწერებსა და ქართულ ფრესკა-ჩუქურთმებს? ნონსენსია ისიც, რომ ვითომ ქართველები მეზობელი ხალხების კულტურათა მიმართ არავითარ ინტერესს არ ამჟღავნებდნენ. ქართველები ეწაფებოდნენ ერთმორწმუნე ბერძენთა და თითქმის სულ მტრულად განწყობილ ირანელთა კულტურასაც. თუმცა ბრძიდ არ გადმოჰქონდათ ისინი - შემოქმედებითად აუითარებდნენ და მას აჯვარებდნენ ქართულ კულტურასთან. სათანადო მაგალითების მოკვანა შორს წაგვიყვანს როგორ შეიძლება ცრუმეცნიერული უწოდო ქართულ საისტორიო თხზულებებს, რომელთა საერთო კონცეპტუალური

საფუძველი ბიბლია იყო ქრისტიანი ავტორები ხომ არასდროს იტყუილებოდნენ. სამწუხაროდ, ოსი ავტორები „ქართლის ცხოვრებას“ ასეთი აგდებით ეკიდებიან. არადა ერთადერთი მნიშვნელოვანი საისტორიო წყარო, რითაც შეიძლება ოსთა ისტორია დაიწეროს ესაა „ქართლის ცხოვრება“. ოსთათვის „ქართლის ცხოვრება“ იმიტომაც ცრუ-მეცნიერული, რომ ის მათ მიერ შექმნილ ცრუ-ისტორიას აბათილებს. აი, ესაა სიმართლე.

აღარას ვიტყვით იმაზე, რომ თურმე ძველ დროს კავკასიის მთებში დიდი რაოდენობით მცხოვრები ოსები იყვნენ ამ მხარის პირველი მობინადრენი, რომ ისინი ორ მილიონს აჭარბებდნენ, კავკასიის ტომთა ცნობილ შეიდ ენას შორის, ოსური ენა პირველ ადგილზე ყოფილა; ისინი ყოფილან ქართლოსიანებსა და ჰაოსიანებზე ძლიერნი და მრავალრიცხოვანი; რომ არა ოსები, ქართველი მეფეები ვერასოდეს მოიპოვებდნენ წარმატებებს; ქართული ანბანი, თურმე, ამავე დროს ოსურიც ყოფილა, რომელსაც ისინი გამოიყენებდნენ 2200 წლის წინ და სხვა მრავალი.

წიგნში ოსი ავტორები ხაზს უსვამენ იმას, რომ რუსეთისა და რუსებისადმი მეგობრობა მხოლოდ მათ შეინარჩუნეს. ეს იმიტომ, რომ სარმატებმა და ალანებმა მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს სლავთა ეთნოგენეზისში. აი, ერთი ციტატა განსახილველი წიგნიდან: “Минули те

времена, когда у нас под музыку Вано Мурадели распевали хором, прославляя “вечную дружбу”. “С народом русским идут грузины, и украинцы, и осетинцы”. „Грузины, украинцы, равно как и многие прочие, сегодня уже не с нами, а против нас. И только осетины еще продолжают идти с русским народом“ (с. 123. გადმოხედავითა გაზ. „Русский вестник“-დან, №22, 1992).

წიგნში ოსთა თავდასხმის ობიექტია მეზობელი ინგუში ხალხიც, რომელთა მიწებიც, დიდი რუსი ერის დახმარებით, მეორე მსოფლიო ომის დროს მიიტაცეს. ოსთათვის ქართველები, რომლებიც მამა-პაპათა მიწა-წყალს ოს ექსტრემისტ-სუპარატისტებს არ ანებებენ, ნეოფაშისტები არიან, ინგუშები კი ნაციონალისტები. ინგუშებთან ურთიერთობაშიც ოსი ავტორები ცრუ-ისტორიას ჰქმნიან. მხოლოდ ზღაპრად შეიძლება მივიჩნიოთ, ოს ავტორთა „მტკიცებანი“, რომ ინგუშები თავიანთ ახლანდელ მიწაზე გვიან არიან მოსული. კაკასიის მთასა და მთისწინეთში თავიანთ წინაპართა მოსვლის თარიღს, მეზობელ ადგილობრივ მკვიდრ მოსახლეობას მიაწერენ: “Монгольский погром окончательно подорвал алан на Северном Кавказе. Опустевшие земли на западе, на равнине, были заняты кабардинцами, а на востоке-вайнахами, которые освоили нижние предгорья, притеречную равнину и долину р.Армхи“. აქ მხოლოდ იმას

აღვნიშნავთ, რომ მდ.თერგის მარჯვენა მხარე XX ს-ის დასაწყისშიც და საუკუნეების სიღრმეში მთლიანად ინგუშებით იყო დასახლებული, რომლებსაც ქართული საისტორიო წყაროები ღლიღებს უწოდებდნენ. ცნობილია, რომ თერგის მარცხენა მხარეზე მცხოვრები ოსები XX ს-ის 20-იანი წლებისთვისაც კი მიწის გადასახადს უხდიდნენ ინგუშებს (ნეოლკოვა).

წიგნში ცალკე თავი ეძღვნება ვლადიკავკაზს. გასაგებია, ვლადიკავკაზი ოსების მტკივნეული წევრტილია, რადგან ის მათ სხვისი (ინგუშების) ისტორიულ მიწა-წყალზე აქვთ გაშენებული. ავტორები მკითხველს აბრძვიებენ და ეუბნებიან, რომ ვლადიკავკაზი დაარსებული იქნა 1784 წელს ოსური აულის კაფკაის ადგილზე. ოსები ამიტომაც უწოდებენ მას „ვლადიკავკაჟისო“. თითქოს კაფკაი არის ვლადიკავკაზის ადრინდელი სახელწოდება და ყოველთვის გარშემორტყმული იყო ოსური აულებითო. სინამდვილე სულ სხვას დადებს. ცნობილია, რომ ვლადიკავკაზი აგებულია ინგუშური სოფლის ზაურეგის (ზაუროვის, ზაურიურტის) ადგილზე. ამ ინგუშურ აულებში მცირე რაოდენობით იყვნენ ოსებიც, რომლებიც ოსური ხეობებიდან ლტოლვილებს წარმოადგენდნენ. გამოჩნაგონია, რომ თითქოს ვლადიკავკაზს ადრე ერქვა „კაფკაი“. სინამდვილე ისაა, რომ უწოდეს რა რუსებმა ზაურეგის (ზაუროვის) ვლადიკავკაზი, ოსები ვერ წარმოთქვამდნენ მის სახელწოდებას.

და ამბობდნენ „ელადიკაფკაი“-ს შემოკლებით, კი „კაფკაი“. ასევე ამოკლებდნენ მის სახელს ქართველი მთიელებიც, რომელსაც „კაეკავს“ უწოდებდნენ.

წიგნის მიხედვით, ოსებს და ოსურ ენას დიდი მადლობა უნდა შესწირონ ქართველებმა, რადგან ქართული ენის განვითარებაზე ოსურ ენას განსაკუთრებული გავლენა მოუხდენია. ოსური სიტყვების ნაკადი ქართულ ენაში იმდენად დიდი იყო, რომ ამან გამოიწვია ამ ენის თანდათანობითი გამოცალკევება, დაშორება სხვა კავკასიური ენებიდან ოსურთან დაახლოვების გზით. ამ სიტყვების ავტორი კუზნეცოვია, რომელიც ჩამოთვლის სიტყვების იმ ნაკადს, რომლებიც ქართულ ენაში ოსურიდან შემოსულა: შავი, ბეერი, კული, ლუდი, ორმო, ხიდი. თურმე, ქალის სახელი - თამარიც ქართველებს აღაჩნათგან შეუთვისებიან.

წიგნში განსაკუთრებული ადგილი ეთმობა იიალლუზიძეს, როგორც განმანათლებელს. აღსანიშნავია, რომ მან პირველმა შეიმუშავა ოსური ანბანი 1802 წელს. მაგრამ მკითხველს საგანგებოდ უმაღავენ და არაფერს ეუბნებიან იმის შესახებ, რომ იიალლუზიძის მიერ შეიმუშავებული ოსური ანბანი ქართულ ანბანს ეყრდნობოდა.

ერთ-ერთი თავის სახელწოდებაა „Источники о прошлой истории конфликтующих сторон“. როგორც არა ერთი სხვა თავი, ესეც კუზნეცოვის სტატიით იწყება, რომლის მიხედვითაც „В

III тыс. до н.э. на территории Северной и южной Осетии существовала одна культура, а ее творцы и носители составляли одну древнюю народность“. კუზნეცოვი ფრიად აქტიური ავტორი ჩანს ოსეთის რუსულენოვანი პრესისა. ვახ. „სოციალისტინესკაია ოსეტას“ 1991 წლის ერთ-ერთ ნომერში იგი „ამტკიცებდა“, რომ ოსები დიდი ლიახვის ხეობაში უკვე მკვიდრობდნენ VII ს-დან, რის დამამტკიცებელია თურმე „სომხური გეოგრაფიის“ სერემიანისეული ახლებური წაკითხვა. როგორც აქამდე ისე ამ წიგნშიც არც ერთ ოს ავტორსა და არც ერთ მათ მეგობარ რუს ავტორებთან შეთანხმებული არაა საერთო თარიღი ოსთა საქართველოში (ისინი რომ დაბეჯითებით ამიერკავკასიას უწოდებენ) გადმოსახლების შესახებ. ჩვენ ზემოთ ვნახეთ, რომ ოსთა წინაპრები საქართველოში თურმე უძველესი დროიდან მკვიდრობენ და ე.წ. სამხრეთ ოსეთის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი არქეოლოგიური კულტურა (ძვ.წ. I ათასწლეულში) ოსთა წინაპრების შემოქმედება ყოფილა. ცოტა ზემოთ ვნახეთ, რომ კუზნეცოვი ასეთ თარიღად ახ. წ. VII ს. სდებს. ამავე წიგნში დაბეჭდილია იასენკოს სტატია გადმობეჭდილი 1993 წლის „სევერნაია ოსეტას“ ერთ-ერთი ნომრიდან. ის წერს, რომ ოსთა წინაპრებს სარმატებს კავკასიის სამხრეთი კალთები ეჭირათ ძვ.წ. IV ს-ში. ეს ავტორი იმასაც დასძენს, რომ კავკასიის სამხრეთით სარმატის

ქვეყანას, ისტორიული ტრადიციის მიუხედავად, ქართველი ისტორიკოსები დაბეჯითებით უწოდებენ პოლიტიკურ ნეოლოგიზმს - „შიდა ქართლი“. ე.ი ვინმე იასენკოს ყური რომ დაუგდოთ, „შიდა ქართლი“. ქართულ ენაში ახალი გაჩენილი სიტყვაა და ისტორიული სამართლიანობის აღდგენა იქნება თუ ჩვენ, ქართველები მას სარმატას უწოდებთ. როგორც უხედავთ, მკითხველო, მეზღაპრეობას საზღვარი არა აქვს.

ქცხინვალის ოსთათვის მტკივნეული წერტილია. მათ კარგად იციან, რომ საბჭოთა ხელისუფლების დროს ე.წ. სამხრეთ ოსეთის ცენტრად გამოცხადებულ ცხინვალში ბოლშევიკური ხელისუფლების დამყარების დროს არც ერთი ოსი არ ცხოვრობდა. ქალაქის სტატისტიკური მონაცემების გარდა, ამ ფაქტის ბევრი მოწმეა ჯერ კიდევ ცოცხალი. მოყვანილია ვინმე ააღაზნისპირელის წერილი 1897 წ. გაზ. „ცნობის ფურცელში“ დაბეჭდილი: „Месточко Цхинвали является городом свреев и осетин, а грузины и армяне составляют одну четвертую часть общего населения“. საბედნიეროდ, ცხინვალის მონაცემების შესახებ ვახუშტი ბაგრატიონიდან მოყოლებული დღემდე გვაქვს უტყუარი მონაცემები. ვახუშტი წერდა: „ამ ნიქოზის ჩრდილოთ, დიდის ღიახვის კიდუხედ, არს მცირე ქალაქი ცხინვალი, კეთილ-ჰავიანი. მსახლობელნი არიან ქართველნი, სომეხნი და ურიანი“ (ქც. IV, გვ.

370). ცხინვალში ოსები არ აღირიცხებოდნენ XIX ს-ის მოსახლეობის აღწერის არც ერთ დაეთარში. მაგალითად, 1886 წლის საოჯახო სიებით (აღწერილია ყველა ოჯახი სრული შემადგენლობით გვარის, მამის სახელისა და სახელის მითითებით) ამ ქალაქში არც ერთი ოსი არ ცხოვრობდა (იხ. რათოფნიშვილი, „მნათობი“, №12, 1987; მისივე სტატია ჟურნალში „Советская этнография“, №6, 1989, с.113). არ იყვნენ ოსები ცხინვალში XX ს-ის პირველ ორ ათეულ წელსაც. 1910 წლის „კავკაზსკი კალენდრის“ მიხედვით მისი ძირითადი მკვიდრნი ქართველები იყვნენ რაც მთავარია, ისევე როგორც ე.წ. „სამხრეთ ოსეთის“ ოიკონიემები, ცხინვალის ქართული ტოპონიმია. სახელწოდება „ცხინვალი“ (ქრცხინვალი) წარმოდგება მცენარე რცხილადან (ძე.ქართული ქრცხილა).

ზემოთ აღვნიშნეთ, რომ წიგნის შემდგენლებს აქვთ ტენდენცია ოსებად გამოაცხადონ სხვა ხალხების წარმომადგენლები ასე ითვისებენ ისინი ანტიკურ ფილოსოფოსს ანახარისს და VI ს-ის ისტორიკოსს იორდანს. საუბარი გვექონდა წერეთლების შესახებაც, რომლებსაც ოსი ავტორები წარმოშობით ოსებად ასაღებენ. ასე შეიტანეს ოსების სიაში სტალინი თავისი გვარით ჯუგაშვილით და არა ერთი სხვა ერის ცნობილი მოღვაწე თუ სპორტსმენი, სტალინს (ჯუგაშვილს) ოსად მიიჩნევენ ოსეთის ისტორიის განსაღიდე-

ბლად. თუმცა ამის დამადასტურებელი არც ერთი საისტორიო წყარო, საბუთი არ გააჩნიათ ოს ავტორებს. მხოლოდ მოკლედ ვიტყვი, რომ ეს ჩვეულებრივი ნონსენსია. ერთი წუთითაც რომ დაეუშვათ, ჯუგაშვილების ოსური წარმომავლობა, ეს მისი ოსობის დამადასტურებელი ვერ იქნება, რადგან მსოფლიო ეთნოისტორიულ მეცნიერებაში ცნობილია, რომ ეროვნება განისაზღვრება არა წარმომავლობით, არამედ თვითშეგნებით. ამ პრინციპს თუ გამოვიყენებთ, მაშინ კრებულში „დიდ და გენიალურ პოეტად“ მიჩნეული კოსტა ხეთაგუროვი და ორგზის ოლიმპიური ჩემპიონი სოსლან ანდიევი ოსები აღარ აღმოჩნდებიან, ცნობილია, რომ ხეთაგუროვები წარმომავლობით ყაბარდოელები არიან, XVI-XVII სს-ის მიჯნაზე დღევანდელში გადმოსახლებულნი. ანდიევთა წინაპრები ოსეთში კი ინგუშეთიდან არიან მიგრირებულნი. რაც შეეხება, ჯუგაშვილების გვარს, ისინი წარმოშობით კახეთის სოფელ მატანიდან არიან, სადაც დღესაც მოსახლეობს ჯუგაშვილების ასამდე ოჯახი. თავის მხრივ კი ამ გვარის წინაპრები ფშავის სოფელ ახადიდან იყვნენ გადმოსახლებულნი XVI-XVII სს. მიჯნაზე ამას გარდა, საქართველოში გვაქვს სოფელი „ჯუგანი“ (კახეთში) და სოფ. ჯულისი (არაგვის ხეობაში). გვარის უბრალო მისაგავსებით (აღარებენ ოსურ გვარს ბუკაევს) დღევანდელ მეცნიერებაში გვართა წარმომავლობის გარკვევა არ შეიძლება.

ოსები ქართველებს ბრალს სდებენ გენოცი-
იდში და თანაც ორგზის გენოციდში. არც ამ
სიტყვის მნიშვნელობა იციან მათ. 1918 წელსაც
და 1990-იანი წლების დასაწყისშიც საქართვე-
ლოს ისტორიული ტერიტორიების დაქუცმაცებ-
ის წინააღმდეგ მებრძოლ ქართველებს ფაშისტებს
უწოდებენ. ტერიტორიული ერთიანობისათვის
გამართულ ომში დახოცილი ოსები რანაირად
არიან გენოციდის მსხრეპლნი? ასეთივე მსხვერ-
პლი ქართველთა მხრიდანაც ხომ დიდი იყო.
როდესაც ლაპარაკობენ ოს ლტოლვილებზე ერთ
სიტყვას არ ამბობენ ქართველ ლტოლვილებზე.
რომლებიც მამა-პაპათა საცხოვრისიდან აყარეს
ოსმა სეპარატისტებმა. ჩვენი მხრით შეიძლება
დაბეჯითებით ვთქვათ, რომ ორივე მხრიდან
მსხვერპლიც და ლტოლვილებიც ოსურმა სეპა-
რატინებმა გამოიწვია, რომლებიც საქართველოს-
აგან ძირძველი ქართული ტერიტორიების ჩამოჭ-
რას და ოსური სახელმწიფოს შექმნას ცდილობენ.
არც იმის უთქმელობა შეიძლება, რომ ოს სეპა-
რატისტებს ქართულ-ოსური კონფლიქტის გაჩაღე-
ბაში რუსეთის იმპერიულმა ძალებმა (ოფიციალ-
ურმაც და არაოფიციალურმაც) შეუწყვეს ხელი,
რომელთა წაქეზებითა და ინსტრუქციებით მო-
ქმედებდნენ. სამწუხაროდ, ქართველები დროზე
ვერ მივხედით რომ რუსები ოსთა საშუალებით
მახეს გვიგებდნენ და იგი თითქმის ერთი საუკუ-
ნის მანძილზე იქსოვებოდა.

წიგნში „ოსეთი და ოსები“ იმდენი ნაყაღბე-
ვია, რომ მათზე გამოდგენება ერთ სქელტანიან
წიგნს დააწერინებს საქმეში ჩახედულ და კვალ-
იფიცირებულ მეცნიერს. საერთოდ, წიგნი პრო-
ვინციული, ამ შემთხვევაში ოსური ფაშიზმის
შესანიშნავე ნიმუშია, რომლის შექმნას უკვე
საუკუნეა შეგნებულად შეუწყვეს ხელი ოსმა
ავტორებმა და თავიანთი ერის წარმომადგენლები,
უბრალო ხალხი მოაღყუეს და გააბრიყვეს.

1995 წელი

უახლოეს ხანში

გამომცემლობა “ლომისი”
რჩეულთა ბიბლიოთეკის სერიით გამოსცემს:

- ბორის პასტირნაკი — ესეები
- ჰოლდერლინი — პირადი წერილები
- კურტ ვონეგუტი — წერილები

მალე გამოვა:

გივი გაბლიანი — “ჩემი მოგონებანი” —
მეორე წიგნი

საქართველოს მწიგნობრობის ცენტრი
თბილისი, 2017 წელი
160 გვერდი

გამომცემლობის რედაქტორი:
გივი ალხაზიშვილი

კორექტორი :
დარეჯან ფირცხალავა